

Az „ISIS” felemelkedése

A *takfirizmus* erejének multidiszciplináris vizsgálata

I. Prológus

A drámai hatást kiváltó, erőszakkal övezett “ISIS” megjelenése Irak majd Szíria földjén, sokkolta a világot, jelentős méretű nemzetközi figyelmet nem is feltétlenül a “kalifátus” kihirdetése vont magával, hanem az augusztusban nyilvánosságra kerülő jazidik ellen (is) alkalmazott terrorjuk.¹ Számos helyen, médiában a hihetetlenséggel övezett megnyilvánulás lett az általános megközelítés, amelyet

---

¹ *Iraq:Daesh (ISIS) killed 500 Yazidis, buried some alive including women and children.* Syrian Free Press, 2014.08.11. Online: <https://syrianfreepress.wordpress.com/2014/08/11/iraq-daesh-isis-killed-500-yazidis-buried-some-alive-including-women-and-children/> Letöltés: 2014.10.24. Az “ISIS” előretérése elől menekülő a jazidik, a Szindzsár-hegy ormai között próbálták meghúzni magukat, viszont a helyszín, melytől a biztonságot várták, sokuk halálát is eredményezte, az alapvető élelem-víz ellátás hiányában, amelyet az USA légifolyosó által próbált biztosítani, minimális eredménnyel. Vö. *Hundreds of Yazidi minority women taken captive by ISIS in Iraq.* RT, 2014.08.08. Online: <http://rt.com/news/179104-captive-yazidi-women-iraq/> Letöltés: 2014.10.24. A Szindzsár-hegységben rekedt jazidik ellen indított támadásról lásd: <http://xn-keletfnyei-g7a.hu/joomla30/index.php/videoek/szindzsar-hegyi-jazidik> Letöltés: 2014.10.24. A jazidik, Irak északi részein, Szíria és Törökország délkeleti felén továbbá a Kaukázus területén, szétszórta élnék. Társadalomtörténeti kontextusban való vizsgálatukról, hogy hogyan integrálódtak a brit mandátum fennhatósága alatti Irak rendszerébe, remek leírást ad: FUCCARO, Nelida: *The Other Kurds: Yazidis in Colonial Iraq (Library of Modern Middle East Studies, 14)*. I. B. Tauris, London, 1999. Eredet mítoszai ősi perzsa gyökereikig nyúlnak vissza, ezért konstataálható az, hogy egyes kutatók, a “jazidi” elnevezést az óperzsa, “*yazata*” szóból vezetik le, ami megközelítőlegesen annyit jelent, hogy “isten lény” (*divine being*), ugyanakkor, viszonylag elfogadott a konszenzus arról, hogy etimológiailag, *Yazid b. Mo'awiya* nevéből kell levezetni a jazidi elnevezést. Az egyik legszakraálisabb forrásuk a *Kiāb al-jilwah*, azaz a “Kinyilatkoztatás könyve” amelyet az egyik legnagyobb tisztelettel övezett jazidi szenthez, *Šeiḥ 'Adī* nevéhez kötődik. Részleteiben: JOSEPH, Isya: *Devil Worship. The Sacred Books and Tradition of the Yezidiz*. NuVision Publications, LLC, [h.n.], 2007. 26-43. Színes (szinkretista) hitviláguk okán, megítélésük igencsak viszontagságos, egyes interpretációk, az “Ördög imádóiként” definiálják őket. Erről lásd: BITTNER, Maximilian: *Die Heiligen Bücher der Jeziden oder Teufelsanbeter (Kurdisch und Arabisch), Denkschriften der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Phil.-Hist., Klasse, Band 55, Vienna, 1913.* A jazidik hitéről, kiváló vallástörténeti elemzést ad: ASATRIAN, Garnik S. – ARAKELOVA: *The Religion of the Peacock Angel: The Yezidis and Their Spirit World*. Routledge; 1 edition, New York, 2014.

csak erősített az a következmény is, hogy milyen nagy vonzerővel bír ez-az erőszakos szervezet, a fiatalság szimpátiájában.² Dolgozatom fókuszában alapvető relevanciával bír, s gyakorlatilag annak a gerincét is adja, hogy az iszlám teológiai és vallástudományi szakirodalmának és forrásainak tükrében hűen bemutassam és érzékeltessem azt, hogy ennek a szervezetnek, semmilyen köze sincs az iszlám valójához. Annak egy szélsőségesen félreinterpretált módozatára hivatkoznak, de ez a hivatkozás, nem más, mint az iszlám megcsúfolása, egy hit nevében való mézarszék kreálása, amelyben,- mindenki ellenség, aki az ideológiával nem azonosul. Állásfoglalásom szerint, az “ISIS” öndefiniálását nem lehet az iszlámmal azonosítani. Ennek eklatáns példázata a *ǧihād* (dzsihad) interpretációja, hiszen egy teljes mértékkel radikális torzítás és gyakorlat, amit a dzsihad nevében tesznek. Mindenképp releváns, hogy tisztázzam a dzsihad valós tartalmát, a gyakorlati megjelenésének alternatíváit, még hogyha a “kisebb dzsihadról” is legyen szó, ahol is, bizonyos korlátozások és feltételek mellett engedélyezett a fegyverfogás. Az iszlám szakszövegekben igen nagy az irodalma a dzsihad interpretációknak a vallási attitűd vonzásában, ahogy a háborús jog, és annak sarokpontjainak is. Ezért, szisztematikusan tartózkodom attól, hogy a pusztán erőszakra strukturálódó szervezet leírására, a “*dzsihadista/dzsihad mozgalom*” avagy “*iszlám állam*” titulusokat alkalmazzam. A média előszeretettel,- és tévesen teszi ezt, amely által sztereotip toposzokat gyárt, és teljesen helytelen “értelmezést” alakít ki.³ Céлом, hogy lehető-

---

² Avidan Milevsky pszichológus, vizsgálatának keretén belül megállapította, hogy semmi újdonság nincs abban, hogy a fiatalok, viszonylag széles körben nyitottak(ká lehet tenni) a szélsőséges eszmék iránt. Hogyha fellapozzuk történelmünk lapjait, akkor többször is tapasztalhatjuk, hogy fiatal emberek is részt vállaltak különféle ideológiák küzdelmében, ezt az 1212-s ”gyermek keresztes háborútól” kezdve (ahol szintűgy a hitre való hivatkozás alapján történt a toborzás!), avagy Hitler nevéhez kötődő *Hitlerjugend* esetében is. A kamaszok formálódó identitása, igencsak befolyásolható, a szellemi idealizmus fokozott méretű, a reális döntéshozás képessége még fejletlen, amit csak erősít az “egyedivé” válás igénye, amely számos esetben indukálhat tragikus következményeket. Ennek lehetünk tanúi, Szíria és Irakba utazó fiatalok esetében is. MILEVSKY, Avidan: *Why Are Teens Joining ISIS?* The World Post, 2014.09.08. Online: http://www.huffingtonpost.com/avidan-milevsky/why-are-teens-joining-isi_b_5773668.html Letöltés: 2014.10.25.

³ Elemeiben téves ama nyugati megközelítés, hogy a szükséges diszciplináris ismeretek nélkül, különféle “címezéseket” ragasszanak az iszlámmal kapcsolatosan bárkire vagy bármire. Az ismeretek hiányában, dezinformációk, téves értelmezések, és súlyos torzítások generálód(hat)nak, amelyet csak súlyosbít, hogy a médián keresztül általánossá válnak ezek a torzítások. Ugyanezt az inadekvát megközelítést konstatálhattuk az “arab tavasz” eseményeinek relációjában is: FODOR István: *Az iszlám politikaelmélete az arab tavasz tükrében*. In: GULYÁS Martin (szerk.): *Studia Vincentiana, Szent Vince Szakkollégium Válogatott Tanulmányok*. Piliscsaba, 1/2014. 31-32. A felszínes megközelítéseket, már csak azért is kifejezetten releváns, hogy negligáljuk, és gyakorlatilag ignoráljuk, mivel ezáltal lehet levonni azt az érdemi konklúziót, hogy ténylegesen az-e, az, aki önmagát (légyen az személy, vagy szervezet) az iszlám nevében definiálva, és annak zászlaja alatt hajt végre különféle erőszakos – terror cselekedeteket, mint jelen dolgozatunk fókuszában álló “ISIS” is. A neves jogtudós, és teológus, Muḥammad Ṭāhir al-Qādrī szavaival élve: “*Az extrémista*

ségeim fényében,- ezeket egyaránt felvonultassam, és ezáltal kristályosíthatóvá tegyem, hogy az “ISIS”,- gyakorlatilag az iszlám hitének imosztora, az iszlám törvényeinek szokásának nyílt megszegője.⁴ Ezzel párhuzamosan prezentálni kívánnám a muszlim világ szellemi vezetőinek akkurátus és *expressis verbis* jelleggel való teljes elutasító megnyilvánulását a szervezet identitásával és erőszakos cselekedeteivel kapcsolatban. Dolgozatomban mindvégig idézőjelben fogom használni a szervezettel kapcsolatos elnevezéseket, legyen az akár az “ISIS/IS/ISIL/ISI/Da‘esh”⁵ megközelítésben, ezáltal is reprezentálva azt, hogy az

---

interpretációk deviánsak, az iszlám igaz tanításaitól, amelyek a békét és a türelmet hangsúlyozzák.” A témában készült interjú online elérhetősége: *Terrorism has no place in Islam*. <http://www.fatwaonterrorism.com/terrorism-has-no-place-in-islam/> Letöltés: 2014.10.25. A nevezett tudósok a közelmúltban megjelent könyve, arról, hogy az iszlámban nincs helye a terrornak: *Fatwa on Terrorism and Suicide Bombings*. Minhaj-ul-Quran International (UK), London, 2010. A jogtudós széleskörű teológiai ismereteinek a formába öntése ez a könyv, amelyben számtalan primer forrásra hivatkozva részletezi a terrorizmus, öngyilkosság, erőszakos dzsihád, és az emberrablás tilalmát és számtalan félreinterpretálását, különféle politikai érdekek érvényesítése érdekében.

⁴ Korán használatom során az Okváth Csaba által szerkesztett: “*A Kegyes Korán értelmi és tartalmi fordítása magyar nyelvre*” c. változatot alkalmazom, mely “A Fahd Király nevét viselő, a Kegyes Korán nyomtatására alapított, Komplexum” gondozásában lett kiadva. 4:76: “*Azok, akik hisznek Allah útján harcolnak. És azok, akik hitetlenkednek Aţ-Ťāġūt útján harcolnak. Harcoljatok a sátán támogatói ellen!*” Egy vers azon közül, melyet az alantas szándékú torzítások áldozata szokott lenne. A *ţāġūt* az Ördög egyik szinonimája, amely a “határok áthágását” (*cross the limit*) is jelenti, mint mikor a folyó kilép a medréből, s özönvíz, áradat indukálódik. S, mint ahogy a folyó, az ember is átlépi határait, kereteit, amikor saját materiális érdekei szerint cselekedik, azért, hogy még több javat birtokoljon, mint amennyi tisztességes keretek között járna neki. Az iszlám ezt határozza meg úgy, mint “*ţāġūt útján való harcot*”, amely teljesen ellentétes az “*Isten útján való küzdelemmel*”, hiszen az utóbbi, egy olyan rendért folyó küzdelem, melyben nem az egyén, hanem Isten akaratáért folyik a küzdelem. A *ţāġūt* az egész emberi életet végigkíséri, folyamatosan jelen van, melyet az embernek fel kell ismernie, és küzdenie kell ellene, hogy Isten útján tudjon maradni. Ezért az iszlámban számos kötöttség, és meghatározás van azzal kapcsolatban is, hogy mikor lehet dzsihádot hirdetni, és, hogy ki az, aki ezen joggal fél van ruházva. Számos körülménynek teljesülnie kell a deklarációt megelőzően, ráadásul, az azt kihirdető személynek is igen mély és átfogó ismeretekkel kell rendelkeznie az iszlám hadi/vallásjog ismereteit illetően. Azok a szeparatista, radikális csoportosulások, akik saját, önkényes és alantas érdekeik feljogosítása érdekében, viszont a szükséges körülményeik és ismeretek (*jus ad bellum*) hiányában hirdetnek dzsihádot, nem lehet hivatalosnak tekinteni, mivel nincsen jogosultságuk hozzá (így az “ISIS” avagy az Al-Kaida esetében is). Ráadásul, a dzsihád alkalmazása, mely elsődlegesen defenzív tartalmú, akár közösségi, akár egyéni terminológia szerint is, számtalan korlátozást, és határt állít fel azzal kapcsolatban, hogy mily tettek a megengedettek a dzsihád viselése során! BASSIOUNI, M. Cherif: *Evolving Approaches to Jihad: From Self-defence to Revolutionary and Regime-Change Political Violence*. 8 Chicago J Int'l L, 2007.

ilyen elnevezések, a valós iszlám állam/kalifátus dimenziójában teljes mértékkel hiteltelenek, akceptálhatatlanok és nem is lehet realitásként interpretálni őket.

Munkám másik fő szegmensét képzí, hogy az “ISIS” létrejötte, kialakulásának az előzményeit, lokális és nagyhatalmi politika, valamint ideológiatörténeti analizálását is görcső alá vegyem, - a folyamat körülményeinek ismerete, - elengedhetetlen relevanciával bír, mivel csak azok meglétével tudjuk megérteni, hogy ez a radikális szervezet, hogy tudott ilyen gyorsasággal és elsöprő lendülettel előrelépni a történelem színpadjára, annak igen véres darabjaként. A dolgozat terjedelmi keretei között, szükségesnek tartom, hogy az “ISIS” helyét és szerepét, - vallási és politikai dimenziókban is felvonultassam, külön érzékeltetve a nyugat politikájára és mozgásterére gyakorolt hatását, Szaúd-Arábia igencsak sajtóságos viszonyulását, valamint ideológiai töréspontját a terrorszervezettel kapcsolatos állásfoglalását illetően.

II. Az Egyesült Államok helye és szerepe a nemzetközi terrorizmus kialakulásában és arculatában

Az USA XX. és most már a XXI. századi külpolitikai érdekeinek érvényesítése okán, számos alkalommal nyúlt az “erő politikájához”, amelyet felülről,

---

⁵ A *Da'esh* (arabul: *Dā'ish*) megnevezés Európában, és en block nyugaton nem igazán ismert és alkalmazott a szervezett leírására, de ahogy a francia arabisták is már rámutattak, a Közel-Keleten általánosan használt az “ISIS” szinonimájaként: PROUST, Raphaël: *L'Etat islamique ou Daesh, le nom des djihadistes n'est pas neutre*. L'Opinion, 2014.09.15. Online: <http://www.lopinion.fr/15-septembre-2014/l-etat-islamique-daesh-nom-djihadistes-nest-pas-neutre-16324> Letöltés: 2014.10.25. A mozaikszó jelentése: *ad-Dawlah al-Islāmīyah fil-'Iraq wa ash-Shām*, azaz, “levantai és iraki iszlám állam”, aminek a jelenlegi használt módozata az “IS”, azaz “Iszlám Állam”. Egyébiránt, a francia politika retorikájában komoly (és jogos) vitát gerjesztett az, hogy melyik elnevezés az adekvát. Ezzel kapcsolatban megemlítendő, a francia diplomáciát vezető, Laurent Fabius argumentációja, aki megfogalmazta, hogy szemantikailag megközelítve, a *Da'esh* (franciául: *Daech*) mozaikszót kell alkalmazni, és nem az “Iszlám Államot” (“*État islamique*”), ezáltal elkerülve azt, hogy az iszlámmal/muszlimokkal való azonosítást, keverést generáljunk. Idézem: “*Le groupe terroriste dont il s'agit n'est pas un État... De la même façon, je recommande de ne pas utiliser l'expression “État islamique”, car cela occasionne une confusion entre l'islam, l'islamisme, et les musulmans. Il s'agit de ce que les Arabes appellent “Daech”, et que j'appellerai pour ma part “les égorgeurs de Daech”!*»” A francia recepcióról, illetve a szervezetet leíró, megfelelő névhasználati disputáról: LICOURT, Julien: *L'embarras des Occidentaux pour nommer l'État islamique*. Le Figaro, 2014.09.12. Online: <http://www.lefigaro.fr/international/2014/09/12/01003-20140912ARTFIG00286-l-embarras-des-occidentaux-pour-nommer-l-etat-islamique.php> Letöltés: 2014.10.25.; SHANDAB, Māzin: *Dā'ish, dirāsah akādīmīyah waṣṣīyah taḥlīlīyah ḥawla māḥiyat Dā'ish, nash 'atuh, irhābuh, ahdāfuh, istrātījīyatuh*. (Tudományos értekezés és leírás a *Da'esh* eredetéről, terrorizmusáról, céljairól és stratégiájáról.) Bayrūt, al-Dār al-'Arabīyah lil-'Ulūm - Nāshirūn, 2014.

szisztematikus jelleggel koordináltak és koordinálnak napjainkban is egyaránt. Az USA külpolitikai eszköztárát, elsősorban az adott opponens fél izolációjának, azaz elszigetelési stratégiájának inaugurálása határozza meg, amelyet, szükség esetén permanensen fenn kell tartani, a nagyhatalmi “sakkjátszma” színterén, ahogy Brzezinski fogalmaz.⁶ A Közel-keleti világ, a “Tigris és Eufrátesz földje” sem képez kivételt ez alól, a 2003-s Irak ellen indított amerikai offenzívától kezdve, a permanens vérontás kimondhatatlan borzalmi manifesztálódtak.⁷ Általánosságban

---

⁶ BRZEZINSKI, Zbigniew: *The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives*. Basic Books; 1st Edition edition, London, 1998. A markánsan neokonzervatív mentalitású, Paul Wolfowitz (*Secretary of Defense for Policy*) nevéhez kötődik az a doktrína, amelyben az USA “ellentmondást” nem tűrő hegemon politikai szerepének fenntartását jegyezte le. A Wolfowitz doktrínát nem tervezték közreadni - nyilvánosságra kerülése nagy port kavart -, de 1992-ben, a *New York Times* hasábjain kiszivárgott: TYLER, Patrick E.: *U.S. Strategy Plan Calls for Insuring No Rivals Develop: A One-Superpower World*. The New York Times, 1992.03.08. Online: <http://work.colum.edu/~amiller/wolfowitz1992.htm> Letöltés: 2014.10.28. A dokumentumban, akkurátusan le van fektetve, hogy az USA-nak anticipálnia kell mindenféle konkurencia kialakulását, legyen az akár gazdasági, politikai, katonai stb., és ennek a regulatív, prevencionális politikának megengedett eszköze a fegyverek erejével való garantálás. Az amerikai külpolitikáról, kiváló és átfogó analízist ad, a magyar Külügyi Intézet eddigi igazgatója, Magyarics Tamás szeptemberben megjelent könyvében: *Az Egyesült Államok külpolitikájának története*. Bp., Antall József Tudásközpont, 2014. Az ún. globális “Pax Americana” jelenségről pedig: DORRIEN, Gary: *Imperial Designs: Neoconservatism and the New Pax Americana*. Routledge, NY, 2004. Az új globális (amerikai) világrend fenntartásáról pedig: GELLMAN, Barton: *Keeping the U.S. First; Pentagon Would Preclude a Rival Superpower*. The Washington Post, 1992.03.11. Online: <http://www.yale.edu/strattech/92dpg.html> Letöltés: 2014.10.27. Ennek a politikának a részeként körvonalazható Irak, Líbia és Szíria elleni fellépés is, mivel ezen országok anyaföldjén olyan nyersanyag lelőhelyek vannak, melyek a “globális hatalmi” státusz fenntartásához elengedhetetlenek. A már hivatkozott (Pentagoni) dokumentumban így fogalmazódott meg: “*whose resources would, under consolidated control, be sufficient to general global power*”

⁷ A térségen belüli, szektáriánus törésvonalak közötti oppozíció szignifikáns jellegű feléledését is indukálta, a 2003-ban megindult Irak elleni nyugati támadás. CHOMSKY, Noam: *Owl of Minerva's View: ISIS and Our Times*. Truth-Out, 2014.09.15. Online: http://www.truth-out.org/opinion/item/26000#14152867857491&action=collapse_widget&id=6415549 Letöltés: 2014.10.27. A széles körben ismert és hivatkozott filozófus, politológus és nyelvész Chomsky, több színterén is kifejtette ezt az álláspontját, az erről készített interjút lásd: POLYCHRONIOU, C.J.: *Chomsky: U.S. Spawned a Fundamentalist Frankenstein*. Muslim Village, 2014.10.11. Online: <http://muslimvillage.com/2014/10/11/58383/chomsky-u-s-spawned-a-fundamentalist-frankenstein/> Letöltés: 2014.11.22. Az “ISIS” születésével kapcsolatos argumentációjában részletezi, hogy “azaz az elhibázott washingtoni politika áll a háttérben, hogy vaskalapácsszerűen próbált csapkodni a társadalmilag megosztott, és gyenge Irakon, amelynek természetes velejárója volt a szervezet kinövekedése.” Majd így folytatja, hogy az “ISIS”: “egy azok a borzasztó következmények közül, melyet az USA-

elmondható, hogy a geopolitikai stratégiának, van egy alapvetően (bevett, de nem dokumentált) három lépcsőfokos rendszere, amelyben, a legtöbb alkalommal, az ún. “helyettesek háborúja” zajlik ténylegesen, a kvázi “megrendelő” nagyhatalom pedig a háttérből koordinálja az események folyamatát. Az első lépésben, a befolyási célterületen belül, meghatározott csoportot/személyt kell pártfogolás alá venni, hogy az adott, megbízó nagyhatalom érdekei szerint, a gyakorlatban ténykedjen, azaz harcoljon. Amint a háttér hatalom érdeke abszolválódott, az eszközként funkcionáló bábut félre kell állítani. Ezáltal, a harmadik szintnél, a média által irányítottan lehet kezelni az adott személyt/csoportot, így a hazai/nemzetközi közvéleményt ellene lehet fordítani, amellyel megteremtődik az a legitimációs alap, hogy a korábban eszközként irányítottat fel lehessen számolni.⁸ Ez az a politika, amely *par excellence* indukálta annak a jelenségnek a kikristályosodását, amelyet ma úgy ismerünk, mint nemzetközi terrorizmus. Napjainkban pedig, az “ISIS” ennek a zászlóvivője, mivel befolyása és ereje által, áttevődött a hangsúly az Al-Kaida (*al-Qā'idah*) meghatározó szerepéről az “ISIS”-ra.⁹ Chomsky, igencsak akkurátus és *expressis verbis* jelleggel determinálja és kritizálja ezt a nagyhatalmi politikai

---

UK agresszív beavatkozása lángra lobbantott, ugyanis most ezek a szektáriánus lángok szagattják szét Irakot, és terjeszkedik szét az egész régión, mint szörnyű következmény.”

⁸ Vö.: N. RÓZSA Erzsébet – SÓGOR Dániel interjú a *Globál* című műsor 2014.08.21.-ei adásában. Online: <http://mno.hu/global/meg-az-al-kaidara-es-a-talibokra-is-ralicitaltak-1243533> Letöltés: 2014.10.22. A brit hírszerző, biztonságpolitikai és terror elhárításügyi szakértő, Charles Shoebridge ekként summázta az “ISIS” megítélésének ambivalens, és nem feltétlenül egyértelmű kérdéskörét az USA (és Angliát is beleértve) érdekeinek tükrében: “*For the US and UK, to find an answer as to a way out of the mess that is now the Islamic State one must first ask whether for their foreign policy it’s actually a mess at all. Certainly ISIS remains a potent and useful tool for key US and UK allies such as Saudi Arabia, and perhaps also Israel, which seek the destabilisation of enemies Syria and Iraq, as well as a means for applying pressure on more friendly states such as Lebanon and Jordan. It’s understandable therefore that many question the seriousness of US and UK resolve to destroy ISIS, particularly given that for years their horrific crimes against civilians, particularly minorities, in Syria were expediently largely unmentioned by the West’s governments or media.*” Hivatkozta: ANDERSON, Tim: *More analysis on the farce that is the War on ISIS*. In Gaza, 2014.10.11. Online: <http://ingaza.wordpress.com/2014/10/11/more-analysis-on-the-farce-that-is-the-war-on-isis/> Letöltés: 2014.11.14.

⁹ Ezért figyelhető meg az is, hogy az Al-Kaida, át tette a központi székhelyét Indiába, és onnan próbálja meg, koordinálja az események folyamát. India több szempontból is veszélyeztetett ország, mivel ún. “puha társadalommal” rendelkezik, és számos társadalmi-ideológiai deficittel küzd. Így a szélsőséges entitások (mint az Al-Kaida is) teret tudnak nyerni, és az ország lakosságából is tud toborozni. NALAPAT, Madhaw: *Al Qaeda finds base in India, Modi is on its radar*. The Sunday Guardian, 2014.03.29. Online: <http://www.sunday-guardian.com/news/al-qaeda-finds-base-in-india-modi-is-on-its-radar> Letöltés: 2014.11.21.

struktúrát, miszerint “nyilvánvalóvá¹⁰ vált, hogy Washington világbajnok a terror generálásában” és gyakorlatilag, egy szégyenteljes amerikai terrorizmusról beszél.¹¹ Graham Fuller pedig konkrétizálva kifejtette, hogy az “USA az egyik kulcs-tényezője az ISIS létrejöttének, még akkor is, hogyha nem számolt vele. Mivel azok a destruktív intervenciók, amelyeket az USA a Közel-Keleten alkalmazott, például az iraki háború, alapjaiban járult hozzá az “ISIS” születéséhez.”¹²

A rendszerváltást követően pedig, a globális kihívó, már nem egy oppo-nens nagyhatalomban, hanem egy civilizációs konglomerátumban öltött testet, amelynek keretén belül az elsődleges ellenségkép szítása az iszlámot tűzte zászlájá-ra. Ezt a folyamatot látva, jegyezte meg Huntington, hogy az elkövetkezendő idők hatalmi konfrontálódásai fókuszában a civilizációs diverzitások lesznek.¹³ Az esz-

---

¹⁰ Számos példán (Angola, Nicaragua és Kuba) keresztül prezentálja, azt a markáns kritiká-val fűtött argumentációját arról, hogy mennyire elhibázott az a külpolitika, amelyet az Egyesült Államok folytat: CHOMSKY, Noam: *The Leading Terrorist State*. Throat-Out, 2014.10.03. Online: http://truth-out.org/opinion/item/27201-the-leading-terrorist-state#14152776554231&action=collapse_widget&id=5114296 Letöltés: 2014.11.04. Hasonlóakról számolt be a volt CIA elemző, Paul Pillar is, mikor úgy nyilatkozott, hogy “az USA által végrehajtott bombázások Szíria földjén, súlyos következményekkel fog jární”, amely nyilvánvalóan utalás, a szélsőséges elemek felértékelődésére és térnyerésére, mint az “ISIS”, avagy az “Al-Nuszra Front”. Ezt a tényt konstatálja Chomsky is, sőt kiszélesítve, megállapítja, hogy Afganisztántól kiindulva, egyértelmű konzekvencia a terrorizmus mag-vának kihajtása (amely magot az elhibázott Nyugati - érdekeken alapuló - politika vetette el), majd annak, nemzetközivé válása.

¹¹ Az amerikai finanszírozása terror(izmus), egyik eklatáns példázataként említi, az el sal-vadori polgárháborúban kivégzett jezsuita papok (és házvezetőik) merénylőinek esetét, akik amerikai támogatással hajtották végre a gyilkosságokat. CHOMSKY, Noam: *The Worlds Greatest Terrorist Campaign*. In *These Times*, 2014.11.03. Online: http://inthesetimes.com/article/17311/noam_chomsky_the_worlds_greatest_terrorist_campaign Letöltés: 2014.11.05.

¹² Interjú Graham Fullerral, a *Radikal* elnevezésű török lapba: BAŞARAN, Ezgi: *I’İD’in ana yaraticısı ABD’dir*. (“Az USA politikájának hozzájárulása az IS létrejöttéhez.”) *Radikal*, 2014.09.01. Online: <http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=haberyazdir&articleid=1210125> Letöltés: 2014.10.28.

¹³ HUNTINGTON, Samuel: *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. NY, Simon & Schuster, 1996. Ugyanakkor, azt is ildomos megjegyezni, hogy Huntington eme műve, igen szignifikáns jellegű, kritikizmussal fűtött visszhangot váltott ki a tudomá-nyos világban. Amartya Sen amellett érvelt, hogy egyszerűen inadekvát az a hipotézis, hogy a Nyugatnak, kvázi “kötelezettsége” a nem-nyugati kultúrákkal szembeni konfrontá-lódása. Továbbá, arra is felhívja a figyelmet, hogy egységes nyugati kultúráról, avagy civi-lizációról sem beszélhetünk, mint ahogy egyik nagy kultúra sem egységes. Pontosan ezért, nem is merülhet fel az, hogy egy egységes nyugati “kötelezettségvállalásról” beszéljünk, a nem-nyugati kultúrákkal szembeni oppozícióban. SEN, Amartya: *Democracy as a Universal Value*. In.: *Journal of Democracy* 10 (3) 1999. 3–17. Paul Berman pedig, gyakor-latí példázattal állt elő, mikor azt az argumentációját alátámasztotta, hogy a civilizációs

köz mit sem változott, a publikum széles körében való fenyegetettség érzésének elplántálása, és szisztematikus jellegű felszínen tartása, amely az USA külpolitikájának kulcsfaktora volt, legmarkánsabban a Bush-adminisztráció alatt. Az amerikai retorika szerint, az iszlámban megjelenő „ellenségkép” pedig, újfent galvanizálta a legitim jogot, hogy a fenyegetettség elhárítása érdekében, katonailag is fel kell lépni.¹⁴

III. Az „ISIS” gyökerei a „Kalifátus” deklarációjáig

Nyilván felmerül a kérdés, hogy mi az oka annak a számos névváltoztatásnak, amelyen az „ISIS” átesett. Ennek a megközelítésnek a vizsgálata sem szokott görcső alá esni, pedig relevanciája szignifikáns, mivel ezeknél a metamorfózisok-

---

törésvonalak léte, mint olyan, amely csak és kizárólagosan a konfrontálódást tudja táplálni, nem helytálló interpretáció, mivel abban az esetben, lehetetlen lenne a nagy múltra visszatekintő USA és Szaúd-Arábia közötti kapcsolatrendszer permanens léte is. Berman mellett teszi le a voksát, amelyet teljes körűen akceptálok én is, hogy a konfrontálódási faktorok, elsősorban ideológiai, világnézeti meggyőződéseken alapulnak (amelynek nyilván lehet eszköze például a vallás is, hiszen az Al-Kaida, vagy az „ISIS”-t is, ekként kell megközelíteni), és nem kulturális diverzitások predestinációs hozományaként. BERMAN, Paul: *Terror and Liberalism*. W W Norton & Company. 2003. A palesztin felmenőkkel rendelkező Edward Said, elutasítja azt az indolens felfogást, hogy a kultúrák összecsapásáról kell értekezni, ezt részletezi a *Tudatlanság összecsapása* című írásában. Rávilágít arra is, hogy a kultúrák között releváns összefüggések, kötődések, illetve interakciók vannak, amelyekről, Huntington egyszerűen megfélemledik. SAID, Edward: *The Clash of Ignorance*. The Nation (NY) vol. 273, no. 12. (October 22, 2001.) A „civilizációk összecsapását” mint terminológiát, rudimentális jellegűnek véli Mohammad Sadeq, amelyet már meg kellene haladni. A *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* munkához írt recenziójában, azt is megvilágítja, hogy ez a „megfogalmazás/felfogás” azért is kerülendő, mert kontraproduktív. Hiszen, a civilizációk közötti kibékíthetlenséget övező mitizált felfogás is az egyik olyan eszköz, amelyet retorikailag előszeretettel használt Usāmah bin Lādin is, mint legitimációs eszközt. (Napjainkban pedig az „ISIS” is.) Sadeq reflektál arra is, hogy Huntington nevezett munkájának elemi problematikája, az, ahogy az iszlámhoz nyúl. Ez vitathatatlan, mivel az iszlámot és a terrorizmust egymáshoz közel állítja, érződik rajta, hogy az iszlám teológiai doktrínáit és tanításait nem ismeri, és ezek hiányában próbálja az iszlámmal kapcsolatos entitásokat interpretálni, tévesen. Huntingtonnak, legfőbbképpen az iszlámmal kapcsolatos megközelítését indolensnek és inadekvátnak minősíti, amely már intenzíven provokatív (*intensely provocative*) jelentőségű. A recenziót részleteiben lásd: *Book Review by Mohammad Sadeq: The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. March 2002. Online: http://www.mohammadsadiq.com/News_Pages/Book%20review_10-11-09.htm Letöltés: 2014.11.07.

¹⁴ Chomsky szavaival kommentálva: *“for any atrocities that they wanted to carry out”* lásd itt: CHOMSKY, Noam: *Clash of Civilizations?* Online: <http://www.india-seminar.com/2002/509/509%20noam%20chomsky.htm> Letöltés: 2014.11.03.

nál is konstatalhatjuk azt, hogy ez a terrorszervezet szisztematikusan építette fel a strukturáját. A kezdeti állapotában, Al-Kaida gyökerekből táplálkozó szélsőséges "szunnita" csoportosulás, amely az Irakban állomásozó külföldi (megszálló) erők ellen léptek fel (2003, iraki offenzíva), számos más szélsőséges csoportosulással karöltve. Ezt követően, a harcok során szklerotikus formát képviselő szerveződés, már teljes jogú Al-Kaida ággá nőtte ki magát, és a fegyverek szavát, a (szélsőségesen interpretált) vallás hangja kezdte el motiválni, ekkorra már, mint "Iraki Iszlám Állam" ("ISI") formációban.¹⁵ 2013 második negyedévének elején, mikorra a szíriai polgárháború szerves részévé vált az "ISI", nevét kiszélesítette az érdekövezetének kiterjedésével korrelálva, "*ad-Dawlah al-Islāmīyah fil-‘Iraq wa ash-Shām*" ("ISIL/ISIS") terminust alkalmazva. A nemzetközi határok átrajzolásával, az Irakon belül fokozódó szektáriánus konfrontálódások is externalizálódtak a térségben, amely által, újra realitássá vált, hogy akut deficit faktorrá kulminálódjon. Az iraki és szír állapotok permanensen eszkalálódnak, amelyet csak erősít, hogy az "ISIS" a "kalifátus kihirdetését" követően, már egységes szervezetként működik, és eredményesen tudnak teret nyerni, mind az iraki hadsereggel, mind a lokális szír és iraki opponens militáns és radikális csoportosulásokkal szemben.¹⁶

Az "ISI" ("Iraki Iszlám Állam") térnyeréséhez nagyban hozzájárult, hogy az amerikai egységek kivonását követően, hatalmi vákuum keletkezett Irakban.¹⁷ Amit roppant mód felerősített, a két cikluson keresztül hatalmon lévő Nūrī al-Mālikī súlyosan elhibázott belpolitikája, amelyben mind a politikai, mind a gazdasági hatalom elosztásban csak és kizárólagosan a síitákat részesítette előnyben, amely politikának velejárója volt, hogy a többségi szunnita lakosságot szisztematikusan kiszorította a közhatalomból (egyébiránt a kurdokat is), és az életkörülményeik pedig ellehetetlenültek. Ebből fakadóan, a síita dominanciájú kormányzattal

---

¹⁵ 2006. október 13.: "*Dawlat al-‘Iraq al-Islāmīyah*" azaz, "Iraki Iszlám Állam" létrejötté. (A szélsőséges szervezet, több kisebb-nagyobb jogelőddel rendelkezik, mint amennyit feltüntettem, de azok részletes taglalását, a dolgozatom szempontjából nem tekintem relevánsnak, ezért nem térek ki rájuk.) Policy Report: *The Crisis in Iraq. An Analysis of the Islamic State of Iraq and Levant (ISIL) with U.S. Policy Recommendations in Iraq*. UMAA-Advocacy, 2014. 06.; Ugyan 2008 körül megfigyelhető volt egy átmeneti törés a csoportosulás keretein belül, ugyanis az erőszakos térhódítási kísérletükkel szemben, erőteljesen felléptek az iraki szunnita törzsek (*Awakening Movement*), de visszaszorítások csak provizórikus volt. A szunnita klánokat tömörítő szerveződés számos taggal rendelkezik, mint például: *Abnā’ al-‘Irāq* ("Irak Fiai"), *Inqādh al-Anbār* ("Anbari Megváltás"), *Ḥarakat al-Şahwah al-Sunnīyah* (Szunnita Ébredés Mozgalma) stb.

¹⁶ LEWIS, The Wall Street Journal, 2014.06.12.

¹⁷ A CIA volt főigazgató, majd amerikai védelmi miniszter, Leon Panetta memoárjában, 3 stratégiai hibát sorakoztatott fel, amit az USA elkövetett Irakkal kapcsolatban. Ezek közül, kifejezetten szignifikáns, az amerikai erők kivonása, háttér erők biztosítása nélkül. Ugyanis, a külső erők kivonását követően generálódott hatalmi vákuumba tudtak behatolni a szélsőséges elemek. PANETTA, Leon – NEWTON, Jim: *Worthy Fights: A Memoir of Leadership in War and Peace*. USA, Penguin Press HC, 2014.

szemben, a szunnita lakosság körében széleskörű, és általános frusztráció lett úrrá, amelyben alapvetően megragadt egy újabb iraki destabilizációs faktor.¹⁸ A volt iraki vezető, stratégiai hibát, hibára halmozott, alapvető állam stabilizációs eszközöket negligált (amik 2003 óta súlyos formát öltöttek), mint például a permanens vízellátást, avagy az elektromosságot. Amely már magában is társadalmi elidegenedést generált, ráadásul, tovább fokozódott azáltal, hogy al-Mālikī nyílt diszkriminációban részesítette a szunnitákat és a kurdokat egyaránt.¹⁹ Irakon belül, ezek-

---

¹⁸ Zack Beauchamp helyesen rámutatott arra, hogy a jelenlegi síita - szunnita konfrontálódás, az nem egy permanens, múltból táplálkozó opposzió maradványa, hanem az utóbbi évek, Irakkal kapcsolatos stratégiai fiaskók eredménye, amelynek belső faktora Nūrī al-Mālikī, külső komponense pedig az amerikai hadjárat. BEAUCHAMP, Zack: *The real roots of Iraq's Sunni-Shia conflict*. Vox, 2014.06.20. Online: <http://www.vox.com/2014/6/20/5827046/who-are-sunnis-who-are-shias> Letöltés: 2014.11.20. Az iraki szunnita klánok negatív percepciójáról, a volt miniszterelnökkel kapcsolatban igen sokatmondó, a Dulaim klán (az egyik legbefolyásosabb, és legnagyobb klán az iraki Anbār [al-'Anbār] kormányzóságában) vezetőjének nyilatkozata, aki amellet argumentált, hogy al-Mālikī alapjaiban hibis az "ISIS" léteért: ALI, Omar: *Anbar Tribal Leader: Maliki is 'More Dangerous' Than ISIS*. Rûdaw, 2014. 06.07. Online: <http://rudaw.net/english/interview/06072014> Letöltés: 2014.11.21.

¹⁹ BOGHANI, Priyanka: *In Their Own Words: Sunnis on Their Treatment in Maliki's Iraq*. Frontline, 2014.10.28. Online: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/iraq-war-on-terror/rise-of-isis/in-their-own-words-sunnis-on-their-treatment-in-maliki-iraq/> Letöltés: 2014.11.16. A 2003-as amerikai offenzívát követően, a megbuktatott iraki vezető, Şaddām Ḥusayn félreállítását követően, az amerikai adminisztráció szakított a korábbi, tradicionális szunnita berendezkedéssel, amelyre Irak épült, és a síita közösségek támogatása mellett döntött, ahogy Bush hírhedtté vált mondata jelezte: "la bonne personne pour l'Irak" azaz "Ő (al-Mālikī) lesz a legjobb személy Iraknak". Al-Mālikī pedig kihasználta a lehetőségét, de gyakorlatilag, mind az államvezetés, mind a vallási diverzitásokkal kapcsolatban, csak fiaskókkal ötvözve. DUMONT, Julia: *Irak: Nouri Al-Maliki, fin de règne d'un Premier ministre autoritaire*. Géopolis, 2014.08.12. Online: <http://geopolis.francetvinfo.fr/nouri-al-maliki-fin-de-regne-dun-premier-ministre-autoritaire-40663> Letöltés: 2014.11.20. Al-Mālikī megítélését tekintve, igencsak sokatmondó, Iyād 'Allāwī - a 2004-2005 közötti ideiglenes iraki miniszterelnök – interjúja, amit a Telegraph publikált, miszerint, "még rosszabb" ("even worse") mint Şaddām Ḥusayn volt. MCELROY, Damien: *Iraq's Nouri al-Maliki 'copies Saddam Hussein'*. Telegraph, 2007.09.28. Online: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1564500/Iraqs-Nouri-al-Maliki-copies-Saddam-Hussein.html> Letöltés: 2014.11.20. Vö.: STANSFIELD, Gareth: *The Islamic State, the Kurdistan Regio and the future of Iraq: assessing UK policy options*. In: International Affairs, Volume 90, Issue 6, 2014. 1329-1350. 2013 végétől, alapvetően kontraproduktív hatást váltott ki, és fokozatosan generált az iraki központi hatalom, hogy az önállósodás útján haladó kurdokat korlátozni tudja. Ugyanis, az a gazdasági megszorítás, amellyel szükségállapotot akart volna indukálni al-Mālikī, teljesen visszájára sült el, mivel a kurdok, az irányításuk alatt lévő területeken található olajt, még fokozottabban próbálták exportálni, hogy függetleníteni tudják magukat Bagdadtól. Ezzel párhuzamosan, - készenlétebe helyezték, majd a szélsőségesek ellen, - sikerrel alkalmazták a kurd *pêşmerge* harcosokat. Viszont, létükért, mindennap harcot kell vívniuk az "ISIS" erővel szemben, a megrekedt kurd fron-

nek a tényezőknek az összefüggései által válik megérhetővé, hogy mikor megjelen-tek a szélsőségesek (a későbbi “ISIS”), akkor a szunnita lakosság egy bizonyos része, nem azért csatlakozott, mert szélsőséges lett volna, hanem mert ebben az “új hullámban vélte felfedezni azt az árt, amely elmossa,” az őt, évek óta erőszakosan elnyomó al-Mālikī uralmát.

Amennyiben gyakorlati értelemben véve, a külső (vagy annak interpretál-ható) tényezőket kívánjuk exponálni az “ISIS” térnyerése szempontjából, elsősor- ban, a Szaúd-Arábia nevével fémjelzett, gazdag öböl-menti szunnita hatalmasságo- kat kell megnevezni,²⁰ akik fegyverrel, és anyagi támogatások hadával fegyverez- ték fel és erősítették meg az “ISIS” kapacitásait. Az amerikai alelnök, Joe Biden beismerte, hogy a térségben található “legfontosabb szövetségeseink,” gyakorlati- lag, köldökzsinórként szolgálva táplálták a szélsőséges szunnita fegyvereseket: “*The Saudis, the Emiratis ... were so determined to take down [Syrian President Bashar] Assad and have a proxy Sunni-Shia war, [that] they poured hundreds of millions of dollars and thousands of tons of weapons into anyone who would fight against Assad.*”²¹ Ahogy Szaúd-Arábia is teret engedett a szunnita szélsőségesek- nek, akként Törökország is, mivel a síita vezetésű²² szír rezsim megbuktatása, agendaszerű relevanciával bír, abban a pillanatban, hogy elvész a “síita-félhold” egyik markáns pillére Szíria tükrében, úgy gyengül exponenciálisan a síita világ, és a térségbeli elsődleges nagyhatalom, Irán is. Biden, hasonlóképpen az öböl-menti szunnita szövetségekkel kapcsolatban, Erdoğan politikájának vészes következh-

---

tokon történő küzdelmeket, Stansfield “halál közelinek” (*near death*) definiálja. Az iraki Kurdisztánért folyó küzdelemről lásd: LEFÉBURE, Anaïs: *Kurdistan: le PKK, grand gagnant de la lutte contre l'État islamique*. Jol Press, 2014.09.17. Online: <http://www.jolpress.com/kurdistan-pkk-grand-gagnant-lutte-contre-etat-islamique-irak-article-827971.html> Letöltés: 2014.11.21.

²⁰ POLYCHRONIOU, Muslim Village, 2014.10.11. “Szaúd-Arábia a kőolajból származó hal- talmas bevételeit használja fel, hogy terjessze a wahabita - szalafita doktrínákat az iskolák- ban, a mecsetekben, továbbá, az elsődleges forrás a radikális iszlamista csoportok finanszí- rozásának, az öböl-menti (amerikai szövetséges) államokkal karöltve.” Majd hozzáté- szeli: “Természetesen, a rezsimék félnek az ISIS-től, viszont úgy néz ki, hogy az anyagi támoga- tást nem tartják vissza azok a gazdag donorok, akik Szaúd-Arábiában, és az Emirátusokban székelnek, amelynek alapvetően ideológiai gyökérzete van, hiszen, mint ahogy említettem is, a szaúdi radikális iszlamista felfogás sem szűnt meg.”

²¹ GUTMAN, Roy: *Biden continues to apologize; first Turkey, now UAE*. McClatchy DC, 2014.10.06. Online: http://www.mcclatchydc.com/2014/10/06/242222_biden-continues-to-apologize-first.html?rh=1 Letöltés: 2014.10.29.

²² FODOR István: *Az iszlám politikaelmélete az “arab tavasz” tükrében*. In.: Gulyás Martin (szerk.): *Studia Vincentiana. Szent Vince Szakkollégium Válogatott Tanulmányok. 1/2014*. Piliscsaba. 38.

ményeit is prezentálta a (török-szír) határkérdés ügyében: “*We let too many people through. So we’re trying to seal the border.*”²³

A szír polgárháborúban, az “ISIS” meghatározó hatalommá válásáig, az USA (Nyugat) alapvető stratégiai célja volt, az Baššār Ḥāfīz al-’Asad rezsim megbuktatása, és az ellene, - mérsékeltként interpretált - felkelő erők támogatása. A “szír-kérdés” abszolválásának eszközeként, a légi bombázások szolgáltak volna, mint ahogy jelenleg is konstatálhatjuk, Irak esetében is. Alapjaiban véve, téves az a feltételezés és állásfoglalás, hogy a “mérsékelt-demokratikus” szellemiségű felkelőket kell támogatni a szír polgárháborúban, mivel a helyszínen, a szír frontokon egyszerűen nem beszélhetünk ilyen tényezőkről, mivel a felkelők legjava szélsőséges, ahogy az “ISIS” szír területeken való megerősödése is alátámasztja ezt a tényt.²⁴

IV. A Kalifátus²⁵ valójáról az iszlám tükrében

Az egyik legismertebb exponálása az iszlám állam prezentálásának, a baszrai születésű jogtudós és diplomata, egyben a politikatudomány szakértője és szo-

---

²³ 2014. október 2.-án, a *Harvard Kennedy School* adott otthont annak a nagy volumenű beszédnek, amelynek keretein belül, Biden beismerte, hogy a térségbeli, amerikai szövetségesek, baráti államok támogatják az “ISIS”-t. A török határkérdés ügyében is értekezett. Lásd: *Biden: Our Allies in the ME Funded and Nurtured ISIS*. Harvard Kennedy School, 2014.10.02. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=7xQ2HxD3nUM> Letöltés: 2014.10.28. Vö.: A katarai támogatásokról való beszámoló: BLAIR, David – SPENCER, Richard: *How Qatar is funding the rise of Islamist extremists*. The Telegraph, 2014.09.20. Online: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/qatar/11110931/How-Qatar-is-funding-the-rise-of-Islamist-extremists.html?fb> Letöltés: 2014.11.20.

²⁴ Erre utal az amerikai biztonságpolitikai szakértő, Pillar is, mikor a mérsékelt jelzőt idéző-jelben használja (“*moderate*”). PILLAR, Paul R.: *Obama’s Much-Conflicted Syrian Policy*. Consortiumnews, 2014.10.14. Online: <http://consortiumnews.com/2014/10/14/obamas-much-conflicted-syrian-policy/> Letöltés: 2014.10.29. A mérsékeltként definiált, felkelő erők katonai támogatásáról szóló, hivatalos programtervezetet lásd itt: EISENSTADT, Michael - WHITE, Jeffrey: *An Enhanced Train-and-Equip Program for the Moderate Syrian Opposition: A Key Element of U.S. Policy for Syria and Iraq*. Policy Analysis. The Washington Institute, 2014.07.08. Online: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/an-enhanced-train-and-equip-program-for-the-moderate-syrian-opposition> Letöltés: 2014.09.22.

²⁵ A kalifátusi intézmény rendszeréről és struktúrájáról, annak meghatározó és kiemelkedő szerepéről a középkori iszlám világban, számos tudományos közlés született A. von Kremer, *Culturgeschichte des Orients unter des Chalifen*, 1875-ös kiadásától kezdve, napjainkig bezáróan. A politikaelméleti megközelítésnek, kiváló ismertetését lásd H.A.R. Gibb, *Constitutional Organization* tanulmányában, amely megjelent: *Law in the Middle-East* (Washington, D.C., 1955) 3-27.; al-Māwardī tollából a *Theory of the Khilāfah*, amely megtalálható: *Islamic Culture*, XI, 1937., 291-302.; TYAN, Émile: *Institutions du droit public musulman*. Vol. I. *Le Califat*, Vol. II. *Sultanat et Califat*. Paris, 1954, 1957.

ciológus, al-Māwardī (972-1058) tollából született. Életének főművében, az *Al-ahkām as-sultānīya*²⁶ (“Az iszlám kormányzás törvényei”) lapjain, részletekbe menően megvilágítja, hogy milyen feltételek mellett lehet kalifát választani, mit jelent maga a cím, és az iszlám politikaelméletének, a kalifátusban való testet öltésének negligálhatatlan körülményeit is analizálja. Munkájában kitér arra is, hogy milyen vallási törvényekkel van kapcsolatban a kalifa hatásköre és jogai, amelyeknek minden körülmények között abszolválódniuk kell. Tartalmát, stílusát tekintve, elsősorban egy teoretikus államelméleti munkáról van szó, a kalifátus intézményét fókuszban állítva, de azt is figyelembe kell venni, hogy korának egyik legkiválóbb alkotása, amelyet példázatként interpretáltak, a kalifa szerepét, jogát és kötelezettségeit, illetve előnyös tulajdonságainak a részletezése tekintetében.

Egészen a VIII. századig vissza lehet vezetni, azokat a politikai tartalmú értekezéseket, amelyek az iszlám szellemében történő, adekvát kormányzási formulákat rögzítették le, illetve tanács jelleggel járultak hozzá. Eklatáns példázat a perzsa származású, igencsak jelentős munkásságot maga mögött tudó, Ibn al-Muqaffa²⁷ vonatkozó írásai, miszerint az állam felé engedelmességgel tartózik mindenki, abban az esetben, hogyha a hatalom, a Korán és a *Sunnah* utasításai szerint cselekedik. Gyakorlatilag, tükröt állított annak, hogy hogyan kell “helyesen” uralkodni, az uralkodó általi, felelősségteljes *Hudūd* alkalmazás (betartandó

---

²⁶ MĀWARDĪ, ‘Alī Ibn-Muḥammad: *Al-ahkām as-sultānīya wa-'l-walāyāt ad-dīnīya*. Dār al-Kutub al-‘Ilmīya, 1990. Gyakorlatilag, az első olyan diszciplináris értekezés volt ez a munka, amely az iszlám belüli politikatudománnyal, és az azzal korrelációban lévő, állami adminisztráció kérdéskörét, részletekbe menően analizálja. Hatása, jelentősége évszázadokon keresztül kontinuitásban maradt, és gyakorlatilag, máig sem nagyon vesztett a relevanciájából. ROSENTHAL, E.I.J.: *Political Thought in Medieval Islam*. NY, Cambridge University Press; Reissue edition, 2009. 21-84.

²⁷ Teljes nevén: Abū Muḥammad ‘Abd Allāh Rūzbih ibn Dādūya (720 körül-756/57), nemcsak a vallási pilléreken nyugvó politika és államvezetés rejtelmeit ismerte behatóan, hanem a klasszikus perzsa és arab irodalomban is jártas volt. Az ún. “királytükör” (angol: *mirrors for princes*, német: *Fürstenspiegel*) műfaj első, kiemelkedő képviselői között volt. Az iszlámra térést követően, kezdett el nagy mennyiségben írni, az ideális uralkodó eszményképéről és attribútumairól. Az egyik legismertebb fordítása (amely munka a “jó és bölcs uralkodó” nevelését irányozza elő), melyet fársziról ültetett át arabra (az eredeti szanszkrit: *Pañcatantra*), a *Kalīla wa Dimna*. BROWN, W. Norman: *A Comparative Translation of the Arabic Kalīla Wa-Dimna, Chapter VI*. In.: *Journal of the American Oriental Society*. American Oriental Society, 1922., 215-250.; WOOD, Ramsay: *Kalīla and Dimna: Fables of Friendship and Betrayal*. London, Saqi Books, 2008. Allamelméleti teoretikájában, az etikusság, a morál és a jog validálását szorgalmazta a kalifa főbb prioritásaiént. A kalifa és udvarának etikus voltáról szól az *Al-Adab al-Kabūr*, hasonló tartalmú az *Al-Adab al-ṣaghūr* írása is. ZAKĪ, Ahmad (ed.): *Ibn al-Muqaffa‘: Al-Adab al-ṣaghūr*. Princeton University Arabic collection, Alexandria, 1911. Ibn al-Muqaffa‘ életéről, politikai szerepéről, és útmutatásáról a “jó kalifátus” megteremtése érdekében lásd még: SOURDEL, Dominique: *La biographie d’Ibn al-Muqaffa‘ d’après les sources anciennes*. Arabica 1, 1954, 307-323.

határok az uralkodásban, egyfajta mértékletesség, illetve, a súlyos bűnesetek szankcionálása) és a *šarī‘ah* által megszabott irányelvek makulátlan formában való betartása. Viszont, - folytatja Ibn al-Muqaffa‘ - hogyha az uralkodó “letér a helyes útról” és tiltja vagy akadályozza, amit Allah engedélyezett, vagy pedig azt engedélyezi, amit Allah megtiltott, onnantól kezdve manifesztálódik (az iszlám teológiájának értelmében), a *fasād* elkerülendő, a rend felbomlásához vezető, korrupciós állapota.²⁸ Abū Hurayra a következőket hagyományozta Mohamedtől: “*Kerüljétek el a hét pusztulásba hívőt! Mondták: Melyek azok? Ó, Allah Küldötte! Mondta: A társítás Allah-hal szemben, a varázslat, az olyan lélek megölése, amelyet Allah megtiltott, kivéve, ha jogos igaz ügyért történik, az uzsora habzsolása, az árvák javainak habzsolása, elfordulás a harc napján, és az erényes, tisztességes, hívő asszonyok megvádolása.*”²⁹

A kortárs koncepciók interpretációjában is, az iszlám kalifa és kalifátussal kapcsolatban, a teljes közösség választja meg az uralkodót a hatalomra, amely az iszlám instrukciói és előírásai szerint történik, így az, adekvát módon tudja az iszlám tradícióit alkalmazni az eredeti kalifátusi teóriák értelmében. Ezen elméletek által, az iszlám állam szuverenitással rendelkezik, amely magába foglalja a *šarī‘ah* alkalmazását, a szükséges jogi és teológiai útmutatások gyakorlatának tükrében, és ezáltal a kalifa a muszlim közösség élén áll, mint szuverén vezető, és a közösséget pedig, mint nemzetet irányítja.

---

²⁸ A Korán terminológiájában interpretálandó, olyan korrupciót/zavargást ír le, és a morál hanyatlását, amely a rend széttöredezettségét indukálja, és azáltal, korrupció lesz úrrá a földön, ami egy olyan (legtöbb esetben, de nem csak kizárólagosan) uralkodó (kalifa) tetteiből eszkalálódik, aki letér Isten útjáról, parancsolatairól. Manifesztálódását tekintve, lehet részleges, mikor Isten törvényeinek java része be van tartva, bizonyos kötelezettséget viszont megszeg az egyén, és életének valamelyik aspektusában nem abszolválja. Általános pedig abban az esetben, hogy az egész társadalom/közösség letér Isten útjáról, az esetben, a társadalmi transzformálódás destruktív irányt vesz, és korrupttá válik. ZAHID, Ishaq: *Glossary of Islamic Terms*. Fasād címszó. Online: <http://www.islam101.com/selections/glossaryEF.html> Letöltés:2014.11.15. Tartalmát tekintve, legtöbbször, az apokaliptikus katasztrófát létrehozó, *fitna* (megpróbáltatás, teszt) jelenségével párosul. FITZPATRICK, Coeli – WALKER, Adam Hani: *Muhammad in History, Thought and Culture [2 volumes]: An Encyclopedia of the Prophet of God*. California, ABC-CLIO, 2014. 59-62. és 210.

²⁹ Ṣaḥīḥ al-Buḥārī, N. 2615. Ehhez kapcsolódóan, Korán 4:31: “*Ha elkerülitek azon nagy bűnöket, amelyek eltiltattatok, Mi eltöröljük rólatok a rossz cselekedeteiteket. És kegyes bemenetet biztosítunk nektek (a Paradicsomba).*” A citált Korán vers arra utal, amikor az (negatív értelemben vett, materiális) emberi törekvés, a ’vágy’ áthágja az Isten által szabott immanens határokat, akkor *fasād* (korrupció) indukálódik. Említésre méltó, hogy az ún. “arab tavasz” erupciója, a teológiailag is megközelítendő, *fasād* és *fitna* állapotára vezethető vissza.

V. Az “ISIS” kérdés: Az iszlám tudományos világ általi egyöntetű elutasítás

Kétségkívül, a legrelevánsabb (de nem egyedüli) nemzetközi kooperáció, az “ISIS” gyarló és hipokratizmussal vegyített brutalitásának az elutasítására, a világ minden részéről, több mint 120 muszlim vallástudós egybehangzó véleményét tartalmazó “Nyílt levél”, amelyet Abū Bakr al-Bagdādi-nak, és az őt követőknek írtak, szeptember 24.-én.³⁰ Ebben a levélben, az iszlám teológiai utasításainak és előírásainak autentikus, valódi arcát, és tartalmát analizálják 24 pontban, és azokkal korrelálva, pontról-pontra mutatnak rá, az “ISIS” hiteltelenségére, és képmutató, erőszakos *sui generis* lényére. Több szempont mentén analizálva is kifejezetten releváns, hogy a levél (léte és) tartalma, minél szélesebb körben ismert legyen, és ezáltal, az a konklúzió is, hogy a muszlim világ elutasítása, és elzárkózása a szervezet tetteitől általános érvényű. A tudósok, *expressis verbis* jelleggel argumentálnak amellet is, hogy a terror eszközt alkalmazó szervezet megnevezése, ne korreláljon az iszlámmal, sem az (annak interpretálásában vett) állammal - így a kalifátussal, és a dzsiháddal - sem, ennek egyaránt van morális, emocionális, teológiai, vallástudományi, jogi és államelméleti dimenziója is.³¹ Ezeknek a negligálhatatlan tényeknek a figyelembe vétele primer jellegű, és pontosan ezért foglaltam már a bevezetőmben is állást amellet, hogy tanulmányban végig idézőjelben fogom használni a szervezet önelnevezésével kapcsolatos alternatívákat, mivel azoknak semmi realitás alapja nincs. Ezért, - szintűgy ahogy már kifejeztem,- sértő és inadekvát determinálások. A mód felett releváns levél, 24 pontos rezüméje:³²

---

³⁰ Sajnálatos tény, hogy a nemzetközi híradásokban, zszurnalisztikai jelentésekben gyakorlatilag nem, vagy csak periférikus jelleggel jelent meg, az ezzel a roppant mód szignifikáns eseménnyel kapcsolatos beszámolók. Ez annak tükrében is problematikus, hogy az “ISIS” és a “dzsihádzmus” tartalmú híradások általánossá váltak, ugyanakkor, az iszlám valóját, annak teológiai manifesztálódását, és a terrort elutasító muszlim kútfők akkurátus állásfoglalása, gyakorlatilag negligálva lett (és van is). Jelenleg, arab, angol, német, spanyol, bosnyák, holland, illetve már magyar nyelven is elérhető a teljes szakszöveg fordítása: *Open Letter to Al-Baghdadi*. Online: <http://lettertobaghdadi.com/index.php> Letöltés: 2014.11.25.

³¹ Az “Iszlám Állam” megnevezés elutasítását szorgalmazza, többek között, az Amerikai-Iszlám Kapcsolatok Tanácsának (*Council of American-Islamic Relations*) vezetője, Nihad Awad is, aki több munkatársával együtt, Washingtonban prezentálta a levél angol fordítását. Awad is megerősítette azt a lehangoló tény, hogy a levélről mennyire kevesen tudnak, és a fogadtatás passzivitását is megjegyezte. MARKOE, Lauren: *Muslim Scholars Release Open Letter To Islamic State Meticulously Blasting Its Ideology*. The Huffington Post, 2014.09.24. Online: http://www.huffingtonpost.com/2014/09/24/muslim-scholars-islamic-state_n_5878038.html Letöltés: 2014.11.24.

³² Az összefoglalást, az MME (Magyarországi Muszlimok Egyháza) általi, adekvát és hivatalos fordításának felhasználásával teszem közvé, amely megtalálható: Online: <http://lettertobaghdadi.com/index.php> Letöltés: 2014.11.25.

“1., Az Iszlámban tilos fatwát (vallási döntvényt) kiadni az összes szükséges vallási tanulmányi tudás megléte nélkül. Még ezután is a fatwáknak meg kell felelnie a követelményeknek, amelyek az Iszlám vallásjog alapjául szolgáló elsődleges írásos szövegekben (Korán, Szunna) leírtakkal megegyeznek. Tilos továbbá idézni a Korán egy versének egy részét vagy töredékét és ez alapján szabályt (törvényt) hozni anélkül, hogy megvizsgálják minden az adott dologra vonatkozó tanítást a Koránban és a Hadiszokban. Más szóval, a fatwák kiadásához nagyon szigorú szubjektív és objektív előfeltételek vannak, és senki sem 'válogathat ki' Korán verseket vallásjogi vitákhoz anélkül, hogy a teljes Koránt és Hadiszot figyelembe venné. 2., Teljes mértékben tilos a fatwa kiadása az Iszlámban, az arab nyelv tökéletes elsajátításának megléte nélkül. 3., Tilos leegyszerűsíteni a Shariah kérdéseit és figyelmen kívül hagyni a többi Iszlám vallástudományi ágat. 4., Az iszlámban megengedett a vallástudósoknak (akik bizonyítottan vallásjogi tanulmányokkal rendelkeznek), hogy eltérő véleményük legyen különböző kérdésekben, kivéve azokat, amelyek a vallás alaptételei és minden muszlimnak muszáj tudnia. 5., Az Iszlámban tilos figyelmen kívül hagyni a mai idők realitását amikor egy vallásjogi szabályozást hoznak meg. 6., Az Iszlámban tilos ártatlan emberek meggyilkolása. 7., Az Iszlámban tilos megölni követeket, nagyköveteket és diplomatákat, és ezért tilos meggyilkolni az újságírókat és a segítségnyújtókat alkalmazottait is. 8., A Dzsihád jelentése védekező háború az Iszlámban; nem megengedett a helyes ügy megléte, a megfelelő cél és a megfelelő magatartási szabályok betartása nélkül. 9., Az Iszlámban tilos muszlim embereket nem-muszlimnak deklarálni, kivéve ha az a személy nyíltan kinyilvánítja a hitetlenségét. 10., Az Iszlámban tilos a keresztényeknek vagy a 'Könyv Népeinek' ártani vagy őket bántalmazni. 11., A Jezidi népet a Könyv Népeinek kell tekinteni. 12., A rabszolgaság újbóli bevezetése szigorúan tilos az Iszlámban. Globális egyetértés mellett eltörölték a múltban. 13., Tilos az embereket erőszakkal az Iszlámra téríteni. 14., Az Iszlámban tilos megtagadni és/vagy visszatartani a nők jogait. 15., Az Iszlámban tilos megtagadni és/vagy visszatartani a gyerekek jogait. 16., Tilos a vallásjogon alapuló büntetések (Hudud) meghozása, a megfelelő jogi eljárás betartása nélkül, amely biztosítja az igazságosság és könyörület meglétét. 17., Az Iszlámban tilos az emberek megkínzása. 18., Az Iszlámban tilos a holtestek megcsonkítása. 19., Az Iszlámban tilos a gonosz cselekedeteket Istennek tulajdonítani. 20., Az Iszlámban tilos a Próféták és Társaik sírjainak és szentélyeinek az elpusztítása. 21., Tilos bármilyen típusú fegyveres lázadás, kivéve abban az esetben, ha az uralkodó (elnök) nyíltan hitetlenséget mutat, és nem engedi az embereket imádkozni. 22., Az Iszlámban tilos a Kalifátus kikiáltása az összes Muszlim egyetértése nélkül. 23., A nemzethez való hűség megengedett az Iszlámban. 24., A Próféta (szalla Allahu alejhi wasszalam) halála óta, az Iszlám senkit sem kötelez a bárhová való emigrálásra.”

Teljes mértékben nyilvánvaló, hogy a felsorolt 24 ponttal, elemeiben szembe helyezkedik az “ISIS”, sőt alapjaiban tiporja el a valós tanításokat, ezért semmilyen viszonyrendszerben, interpretációban nem lehet az iszlámmal azonosnak definiálni. A terrorból táplálkozó szervezet leírását, a “Nem Iszlám-Állam”

(*The Un-Islamic State*) determinálásával lehet autentikusan exponálni.³³ A negatív és inadekvát társítások elkerülése érdekében, a brit muszlim közösség több prominens személye kérelmezte, a brit miniszterelnököt, David Cameron-t, hogy tartózkodjon az “iszlám állam” jelzővel definiálni a szélsőségeket, mivel azok tetteinek a tudatában, ez az elnevezés, az iszlám meggyalázása. A brit *imām*ok (vallási vezetők) által írt felhívásban részletezve van, hogy “*minden alkalmat megfogunk ragadni, annak érdekében, hogy kifejezzük és hangsúlyozzuk, hogy 'nem a mi nevünkben és nem a mi hitünkben' hajtják végre tetteiket.*”³⁴ A Cameronnak címzett levélben, hasonlóképpen részletezve van az is, hogy a “dzsihadista” jelző is mennyire káros, és egyben indolens meghatározás, mivel negligálja az iszlám dzsihad koncepció realitását.

Ugyanis, inadekvát toposzként tekinthető a dzsihad, mint ’szent háború’ fordítás és interpretáció, amely évszázadok óta permanensen él a köztudatban, helytelenül.³⁵ A dzsihad fordítása, küzdelmet (*struggle*) vagy törekedést (*striving*) jelent, és nem háborút, avagy harcot, sőt az iszlám terminológiájában, még konnotáció szintjén sem lehet azonosságot keresni a dzsihadnak, mint háború interpretálásnak. Az a küzdelem, amely Isten útján (*In the way of God*) kell, hogy haladjon, és nem az egyéni érdekek dominanciája szerint, az egyik leginkább félreinterpretált fordítás, azok által is, akik, az Isten útján való küzdelmet, az erőszak alkalmazásának legitimálására alkalmazzák, mint hivatkozási formulát. (lásd: “ISIS”, az Al-Kaida, a tálibok, avagy a Boko Haram stb.) A dzsihad esszenciája, a materiális (ön)érdekeken való felülemelkedés elérése, amelyet nem fertőz az egyéni vágyak destruktív hatalomszerzési céltételezése. Maudūdī igen találóan úgy fogalmazta meg, hogy “nem az a cél, hogy Caesar-t megbuktatva, és új Caesar legyen létrehozva.” A dzsihad valója is erre reflektál, amelyben az Isten útján való küzdelem sosem lehet egyéni vágyak által motivált és determinált.³⁶ Viszont, hogyha mégis előtérbe kerülnek a vágyak által meghatározott célok, az esetben az Istentől való eltávolodás, és azzal korrelálva, az emberi zsarnokság exponenciális térnyerése indukálódik és eszkalálódik. Ezáltal pedig generálódhat a terror alkal-

---

³³ IFTIKHAR, Arsalan: *Let's Call ISIS "The Un-Islamic State"* The Islamic Monthly, 2014.08.20. Online: <http://www.theislamicmonthly.com/lets-call-isis-the-un-islamic-state/> Letöltés: 2014.11.25.

³⁴ Az *On Islam* honlap által közreadva: ‘*Un-Islamic State*’ is Slur to Islam, UK Muslims. On Islam, 2014.09.14. Online: <http://www.onislam.net/english/news/europe/477435-un-islamic-state-is-slur-to-islam-uk-muslims.html> Letöltés: 2014.11.22.

³⁵ A muszlim politikafilozófus, és tudós, Maudūdī azt is megvilágítja, hogy a dzsihadnak, a destruktívan erősödő félreinterpretálása már odavezetett, hogy a terminológiát, a “vallás megszállott követésévé” transzformálódott, amely percepció hiteltelen és inadekvát. MAUDŪDĪ, Abū al-A‘lā: *Jihād in Islām*. Beirut, The Holy Koran Publishing House, 2006. 1-28.

³⁶ Uo, 8.

mazását adekvátnak interpretáló ideológiák térnyerése, amelyek ellen, tulajdonképpen, a dzsihád is akkurátus jelleggel lép fel.³⁷

Az iszlám dzsihád terminológia kétféle megközelítést különít el, a '(leg)nagy(obb) küzdelmet' és a 'kis küzdelmet'.³⁸ Az előbbi, az ember lelkének materiális, vágyak által hajtott erejével szembeni, permanens küzdelmet írja le, míg az utóbbiban engedélyezett a fegyverfogás, de csak és kizárólagos jelleggel defenzív értelemben, és számos megkötéssel karöltve,³⁹ hogyha fenyegetés generálódna az ember élete, vagyona/tulajdona, becsületének fenntartásában. Továbbá, a védekezést szolgáló dzsihád deklarációját nem teheti meg egy egyén, hanem az adott, regnáló iszlám kormányzatnak van egyedüli jogosultsága erre, amelyet az iszlám közösség, az *ummah* választott meg, konzultáció által. Az esetben, hogyha nem abszolválódnak a dzsihád deklarációját megelőző és vonatkozó, vallástudományi illetve jogi formulák, akkor - a már részletezett - *fitna* indukálódik, amely szétesést és romlást generál. Ugyanakkor, számos szélsőséges csoportosulás, ahogy az "ISIS" is, a dzsihádra hivatkoznak az ideológiájuk pilléréként, amely ezáltal, nem hogy csak egy súlyos torzításnak a köztudatban való elplántálását váltja ki, hanem a nyugati percepcióban kikristályosodó negatív interpretációt is táplálják, amely végső soron, az iszlámot érintő pejoratív és destruktív kép kialakulásának erősödéséhez vezet. Ezek a körülmények pedig, az alapvető okai annak, hogy a globális értelemben vett muszlim közösség, az olyan szélsőséges entitásokat, mint az "ISIS" is, mereven elutasítja.⁴⁰

---

³⁷ UL-QĀDRĪ, Muḥammad Ṭāhir: *Islamic Concept of Jihad. A Conceptual Clarification on concept of Jihad*. Nov., 2001. Online: https://www.abc.se/home/m9783/ir/d/icj_e.pdf Letöltés: 2014.12.01.

³⁸ COOK, David: *Understanding Jihad*. London, University of California Press, 2005. 32-49.; ZOLONDEK, Leon: *Book XX of Al-Ghazālī's Iḥyā' 'Ulūm al-Dīn*. Leiden, E. J. Brill, 1963. Al-Ghazālī munkji közül kiemelkedik az *Iḥyā' 'Ulūm al-Dīn* ('A vallástudomány ébredése') című műve, amelynek a záró fejezetei (3-4.), részleteiben foglalkozik a lélek belső küzdelmeinek relevanciájával, amely küzdelemben, az embernek felül kell kerekednie a saját alantasságán (*al-jihād al-akbar*), hogy általa elnyerhesse azokat az erényeket, amelyek a lelki tisztaságot táplálják. Al-Ghazālī leírásában és argumentálásában, az emberi 'szív halála' akkor következik be, amikor a materiális vágyak felülkerekednek az émben.

³⁹ Többek között ide tartóznak az emberi jogok tiszteletben tartása, az ártatlanok, nők, gyermekek, idősek és betegek megölésének szigorú és áthághatatlan tilalma.

⁴⁰ Érdemes megemlíteni, az MPV (Muslims for Progressive Values) szervezetet. Amely kezdeményezés, egy progresszív irányt magáénak való mozgalomként indult, 9/11-et követően, mára pedig, már nemzetközi lefedettségben jelen van. Fő célkitűzéseik között szerepel, a szabadság mindenkori, egyetemes joga, a nemi egyenjogúság, a szólás és vallásszabadság az iszlám jog keretein belül. Ráadásul, nemrégiben az ENSZ-en belüli konzultatív státuszt is elnyerte a szervezet. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az általuk közölt, autentikus muszlim hang hivatalos formában is meghallgatásra talált, amely egyben azt is magában hordozza, hogy a szervezetük, az ENSZ különféle, nemzetközi intézményeiben képviselheti magát. Ezáltal szorgalmazva azt a határozat javaslatot is, miszerint "*mindenféle kulturális, avagy vallási meggyőződés nélkül, egyöntetűen fenn kell tartani az egyéni embe-*

Az igen neves nyelvész, és lexikográfus, Al-Rāghib al-Aṣṣfahānī a dzsiháddal kapcsolatos tipológiájában, három változatot határozott meg: 1., A nyilvánvaló ellenséggel szembeni küzdelem.⁴¹ 2., Iblīs-el (az Ördöggel) szembeni küzdelem. 3., Az ego, a vágy (*nafs*) kísértéseivel szembeni küzdelem.⁴² Az Isten útján való küzdelem permanens, az ember egész életét végigkíséri, amelyre a Korán így utal: *“Tegyetek erőfeszítéseket Allah-ért, az Őt megillető erőfeszítéssel!”* (22:78) Ugyanakkor, ez az erőfeszítés (dzsihád) mértékletességet és toleranciát követel meg a gyakorlójától, Abū Hurayra hagyományozta Mohamed prófétától, hogy: *“A vallás bizony könnyebbség. Akárki is túlzott súlyokat rak magára a vallásban, azok azt le fogják gyűrni. Ne legyetek túlzásokba esők, a középutat kövessétek, törekedjete a tökéletességre, és fogadjátok annak örömhírét (hogy jutalomban részesültök)! Az istenszolgálatból és az imából merítsetek erőt...”*⁴³ A nagy dzsihád,- amely belső küzdelemként (*inner jihād*) is ismert- a destruktivitást indukáló vágyakkal szembeni küzdelem, az ember lelkének materiális kísértéseivel szemben.⁴⁴ Ezek a vágyak,-

---

ri jogokat” amely alapvető prioritásként szolgál az ENSZ 2015. évi Fejlesztési Célok programtervezetében is. (2015 Millennial Development Goals): ZONNEVELD, Ani: *Fighting for the Soul of Islam*. Huffington Post, 2014.10.29. Online: http://www.huffingtonpost.com/ani-zonneveld/fighting-for-the-soul-of-islam_b_6056024.html Letöltés: 2014.12.04. Zonneveld argumentálásában kifejti, hogy az “ISIS” és az Al-Kaida tettei szennyezetté változtatták az iszlámról alkotott képet, és ezáltal korrumpálták az iszlám lényegét, így felismerhetetlenné transzformálódott (a vallás) attól az eredettől, amelyet a maga valójában jelent az iszlám. Majd felteszi az egyik legszignifikánsabb horderejű kérdést, amely a materializálódott emberhez szól: Hová lett, azaz igazi tűz, amely fényként világítja be a lelket? Utalva a Korán szavaira: *“Ó ti emberek! Férfiből és nőből teremtettünk benneteket. Népekké és törzsekké tettünk benneteket, hogy megismerjétek egymást. Allahnál a legnemesebb közületek az, aki a legistenfélőbb köztetek.”* (49:13)

⁴¹ A nyilvánvaló ellenségek közé tartóznak a hitetlenekkel szembeni küzdelem is, a Korán terminológiájában, a gyakorlati fegyverviselést, amely a kisebb dzsihád részét képi, a *qitāl* jelöli. Erről szól a 2:190-es vers: *“Harcoljatok hát Allah Útján azok ellen, akik veletek harcra szálltak! Ám ne lépjétek át a megszábot határokat! Bizony Allah nem szereti a határokat áthágóakat.”* Ennél a pontnál rögvest hozzá kell tenni, hogy a Koránban, gyakorlatilag ez az első vers, amely Mohamednek kinyilatkoztatott a dzsiháddal kapcsolatban, amelyet, a későbbi dzsiháddal kapcsolatos revelációk felül fognak írni, és jóval kiszélesítik az interpretációját. Továbbá, azzal is tisztában kell lenni, hogy a citált reveláció, egy meghatározott történelmi eseményre reflektált, mikor Mohamednek és társainak el kellett hagyania Mekkát, a *hiğra* keretén belül. Az utasítás, miszerint *“ne lépjétek át a megszábot határokat!”* az iszlám jogtudományban, a *fiqh* keretén belül, akkurátus jelleggel lett rögzítve.

⁴² AL-RĀGHIB AL-AṢṢFĀHĀNĪ, Abū al-Qāsim: *Mufradāt Alfāz al-Qur’ān al-Karīm* (‘A Szent Korán szöszedete’). 4th edn. Beirut, al-Dār al-Shāmīyah, 2009.

⁴³ Ṣaḥīḥ al-Buḥārī, N. 39.

⁴⁴ A középkori iszlám egyik legnagyobb hatású teológusa, és polihisztor tudósa, Al-Ghazālī (1058-1111) így fogalmazta meg ‘belső küzdelem’ szignifikáns voltát: “A vágyak azok,

azaz a *nafs*ban lakozóak, - igen széleskörű spektrumon mozognak, az ember életének minden szegmensében megtalálhatóak, magába foglalja a megkísértést, a hatalom iránti vágyat, az erkölcstelen testi vágyakat egyaránt. A *nafs* elleni küzdelemben, a lelki megújulás érdekében, az Isteni akarat makulátlan szolgálatával lehet fellépni, amelyet nem szennyezhet semmilyen materiális érdek, ezt a lelki küzdelmet exponálja meg a Korán: “*A lélekre és megformálójára. Majd Ő sugallta neki bűnét és istenfélelmét. Bizony boldogulni fog az, ki megtisztítja (saját magát) azáltal, hogy végrehajt mindent, amit a Magasztos Allah parancsolt). Bizony csalódni fog az, aki tévútra viszi (saját magát).*” (91:7-10) A *nafs*⁴⁵ által fűtött tévút elkerülését, és a lélek dzsihádjának permanens relevanciáját érintve, így szól a Korán: “*Ám az, aki félt attól, hogy majdan az Ura előtt kell állnia, és visszatartotta magát (és a lelkét) a vágyaktól, annak a Paradicsom lesz a lakhelye.*” (79:40-41)

VI. Konklúzió

A szélsőséges entitások térnyerésével párhuzamosan, (már a XX. századtól kezdve) kurrens muszlim tudósok akkurátusan argumentálnak amellett, hogy a szélsőségesedés útját kikövező szellemi leépülést, és immoralitást mihamarabb fel kell számolni, amely által, az iszlám kulturális és eszmei moralitását kell újfent piederesztálra emelni, a terror erejével szemben.⁴⁶ Azt a szellemiséget, amely a

---

melyek szolgává teszik a királyt, és a türelem az, amely királlyá teszi a szolgát." A vágy, mint az emberi nem materiális lény, amely a lelket, így az embert a romlásba viheti.

⁴⁵ A Korán interpretálásában, a *nafs*nak három szintjét, fokozatát definiálhatjuk: A lélekben lakozó materiális-destruktív sugallatok (*al-nafs al-'ammārah*): “*Én nem mentegetem magam. Az emberi lélek bizony folyamatosan rosszra buzdít, kivéve azoknál, akik az én Uram könyörült.*” (12:53) Amennyiben, az ember tudatosítja önmagában, hogy a lelkében lakozó ’rossz’ jelen van (*al-nafs al-luwwāmah*), “*Igen! Esküszöm a (önmagát) vádoló lélekre!*” (75:2) az ellen fel tud lépni, ez a második szintnél realizálódik. A lélek destruktív materializálódásával szembeni küzdelem, a lélekkel vívott küzdelem, azaz a nagy dzsihád (*al-jihād al-akbar*). Kifejezetten szignifikáns az, hogy realizálódjon a vágyakkal szembeni küzdelem negligálhatatlan volta, mivel “*Allah semmit sem változtat meg egy népben, míg az maga nem változtat (saját maga sorsán).*” (13:11). A következő szintnél, a legfőbb elérendő cél, a ’lélek békéje’ valósul meg (*al-nafs al-muṭma'innah*), amely egyben a ’szív békéjét’ (*ṭuma'nīnah*) is indukálja, így nyervén validitást az Isteni útkeresés legfőbb spirituális manifesztálódása: “*Ó, te megnyugodott lélek! Térj vissza Uradhoz elégedetten, és veled is meglegedve! Lépj be az Én szolgáim közé! És lépj be az Én Paradicsomomba!*” (89:27-30)

⁴⁶ LUMBARD, Joseph E.B.: *The Decline of Knowledge and the rise of Ideology in the Modern Islamic World*. In: LUMBARD, Joseph E.B.: *Islam, Fundamentalism, and the Betrayal of Tradition: Essays by Western Muslim Scholars*. Canada, World Wisdom, Inc. 2004. 39-79. A nőekkel szembeni erőszak, a jazidi kisebbséghez tartozókat, mint szexuális rabszolgákká minősítésük a terroristák által, egyaránt elemeiben mond ellent az iszlám tanításainak. Amelyek igen szignifikáns jogsértések, ahogy erre az egyiptomi nagy mufti személyes tanácsadója, Ibrahim Negm is felhívta a figyelmet: *Dar al- Iftaa issued a new report on QISIS's infringements against woman under the cover of Islam*. Dar al-Ifta. Online:

klasszikus iszlám toleranciáját és nyitottságát jellemezte, a tudás relevanciájának zászlaja alatt, amely élesen szembehelyezkedik a tudatlanság indolens voltával.⁴⁷ Az ideologizált, szélsőséges erőszaknak, a gondolkodó individuumból kioltó és eltörlő természeti állapota, amelyet Hobbes a *“bellum omnium contra omnes”* (mindenki harca mindenki ellen) hadiállapotként definiált, eklatáns manifesztálódása az *“ISIS”* materiális, és önös érdekeinek tettei. Hasonlóképpen, a kalifátussal kapcsolatosan is, amely mindenféle realitást, és szükséges előfeltételt negligál, egy Saint-Just-i utópikus imagináció, amelyet nem lehet realitásként definiálni. Az *“ISIS”* terrorjának széleskörű manifesztálódása, a rabszolgaság bevezetésétől⁴⁸ kezdve, a szisztematikus irtó hadjárataikon át, az ideológiai homogenizálás folyamán, politikai dimenzióban interpretálandó, és a vallás, csak, mint eszköz jelenik meg a kezükben, amelyet a politikai-hatalmi érdekek abszolválása érdekében használnak fel.⁴⁹ Az egész dolgot tükrében kikristályosítható, hogy az *“ISIS”* és

---

<http://eng.dar-alifta.org/foreign/ViewArticle.aspx?ID=628&CategoryID=1>

Letöltés:

2014.12.27.

⁴⁷ SIMON Róbert: *Orientalista Kelet-Közép-Európában. Válogatott tanulmányok*. Szombathely, Savaria University Press, 1996. 326. Az iszlám erkölcsi útmutatásai, parancsolatai *expressis verbis* módon exponálják a *“jó követésének parancsolatát, a rossz elutasításának”* negligálhatatlan relevanciáját: *“A hívők és a hívő nők egymás testvérbarátai. Megparancsolják a helyénvalót és megtiltják a rosszat.”* (9:71) A Korán exegézise mellett, az iszlám tradíció vénájának is, szerves áramlatát képezi a vallás erkölcsi-kódexének részletezése. Az egyik Mohamedtől származó mondás szerint: *“Akárki is hibát vél felfedezni (a vallásgyakorlásban), és lehetősége van kijavítani azt a kezeivel, akkor tegye meg; Ha nem tudja, akkor a nyelvvel (beszéd által); Ha azzal sem tudja, akkor a szívvel tegye jobbá, ez a hit alapvetősége.”* Idézi és számos más releváns példázattal kiszélesíti a ’rossz’ elutasítását és a ’jó’ (tisztességes) követésének köteleességét: COOK, Michael: *Forbidding wrong in Islam*. Themes in Islamic History (Book 3). Cambridge, Cambridge University Press, 2003. 4-7., 27-42., 65-95.

⁴⁸ AZAM, Eric: *Esclaves sexuelles: Daech fournit le mode d'emploi*. LE, 2014.12.12. Online: <http://www.fait-religieux.com/le-ciel-peut-attendre-par-eric-azan/2014/12/12/esclaves-sexuelles-daech-fournit-le-mode-d-emploi> Letöltés: 2014.12.27.; Az *“ISIS”* által működtetett rabszolgapiacra, a gyermekkorú lányok a legdrágábbak, ezen rendszer bevezetése is, a szervezet anyagi bevételének szélesedését szolgálja: Le Figaro: *Le trafic de femmes, une source de revenus pour Daech*. 2014.11.06. Online: <http://www.lefigaro.fr/international/2014/11/06/01003-20141106ARTFIG00119-le-traffic-de-femmes-une-source-de-revenus-pour-daech.php> Letöltés: 2014.12.27.

⁴⁹ FRISCH, Hillel – INBAR, Efraim: *Radical Islam and International Security*. London, Routledge Taylor & Francis Group, 2008.; A radikális ideológiákra épülő terrorista csoportosulásokkal szembeni küzdelem egyik legújabb kiadványa, az egyiptomi Dar Al-Ifta gondozásában megjelent értekezés, amelyben részleteiben van exponálva az iszlám valós tanítása, és az, hogy a szélsőségeket semmilyen módon sem lehet azonosítani az iszlámmal: ALLAM, Shawkí: *The Ideological Battlefield. Egypt's Dar al- Iftaa Combats Radicalization*. Dar Al-Ifta, 2014.; Eklatáns példázat a szélsőségesek ideologizált mentalitásával kapcsolatban, a német tényfeltáró zsumaliszta, Juergen Todenhoefer által készített jelentés, aki Szíria

az iszlám nem azonos, nem lehet felszínesen és sematikusán megközelítve egyenlőséggel interpretálni azt az extrémizmust, amely a vallást eszközként használja, de nem abból táplálkozik. Ennek értelmében, a szervezet nevét jelölő definiálásban, a Dar Al-Ifta által is hangoztatott QGIS, azaz az "Al-Kaida szeparatistái Irakban és Szíriában" (*Al-Qaeda Separatists in Iraq and Syria*) a legadekvátabb alternatíva, amely által, érzékeltetve van a szervezet valós eredete, ideológiai gyökere, és egyben az is, hogy az iszlámtól teljes mértékben elkülönülnek.

Különösképpen releváns feladatként jelenik meg az iszlámkutatók asztalán, hogy felhívják a figyelmet arra, és egyaránt tudatosítsák széles körben, hogy egy pár tízezres létszámmal rendelkező, radikális extrémizmussal átinterpretált iszlámot magukénak valóak, nem a valós iszlámképet prezentálják, és nem lehet általánosítani a több mint 1.6 milliárd⁵⁰ békés, és együttműködésre törekvő muszlim hívó mentalitásával és hitével. Ezért akkurátusan meg kell állapítani, hogy az olyan erőszakos ideológiákon strukturálódó szervezet, mint például az "ISIS"-nak is, semmilyen köze sincs az iszlámhoz.⁵¹ Az a merev, és ellentmondást nem tűrő fanatikus

---

és Irakban tartózkodva analizálta a terroristákat: „Elszántak, megszállottságig hisznek a nézetükben, territóriumukat kiakarják szélesíteni, amennyire csak lehetséges, s az expanziójuk során, mindenkit, akik nézeteikkel oppozícióba helyezkednek, kivégzik.” Sokatmondó, mikor a síita muszlimokra kérdezett Todenhofer, és az éppen válaszoló militáns így nyilatkozott: "150 million, 200 million or 500 million, it does not matter to us," és hozzátette "We will kill them all." Majd megerősítették, hogy a rabszolgaság, avagy a kivégzések is, teljes mértékben szükségszerűek, és jogszerűek, mivel (ideologizált) hitük szerint adekvát eljárás. PLEITGEN, Frederik: *Author's journey inside ISIS: They're 'more dangerous than people realize'*. CNN, 2014.12.25. Online: http://edition.cnn.com/2014/12/22/world/meast/inside-isis-juergen-todenhofer/index.html?hpt=hp_c1 Letöltés: 2014.12.25.

⁵⁰ Pew Research 2012-es felmérésének tükrében: DESILVER, Drew: *World's Muslim population more widespread than you might think*. Pew Research Center, 2013.06.07. Online: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/06/07/worlds-muslim-population-more-widespread-than-you-might-think/?utm_content=buffer3c6ff&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer#utm_content=buffercbe81 Letöltés: 2014.11.26.

⁵¹ Ezen a megközelítésben szükséges, hogy az Al-Kaida, avagy a tálibok mozgalma is meg legyen világitva. Az utóbbiak által, 2014. december 16.-án végrehajtott Peshawar-i mészárlás, a XXI. századi Pakisztán történetének egyik legsötétebb lapjaként vonult be a történelembe, mivel a nevezett városban történt merénylet áldozatainak legnagyobb része fiatal gyermek volt, akik egy szisztematikus offenzívának kerültek a célkeresztjébe. Az indiai származású, gyermekjogi aktivista, Kailash Satyarthi szavai: "Az egyik legsötétebb nap, az emberiség történetében." UPRIGHT, Ed - FIAZ, Faizan: *Taliban Gunmen Kill 132 Children in Attack on Pakistani Army School*. Vice News, 2014.12.16. Online: https://news.vice.com/article/taliban-gunmen-kill-84-children-in-attack-on-pakistani-army-school?utm_source=vicenewsfb Letöltés: 2014.12.16.; Agence France-Presse: *Pakistan: les talibans disent avoir voulu «faire vivre leur souffrance» à l'armée*. Le Huffington Post, 2014.12.16. Online: http://quebec.huffingtonpost.ca/2014/12/16/attaque-ecole-pakistan-taliban-souffrance-armee_n_6332900.html Letöltés: 2014.12.16. Ahogy az "ISIS" devian-

ideológiája, amely az “egy vallás” pillérén nyugszik (a szélsőségesek interpretációjában), nem az iszlám vallása, hanem az erőszak vallása. Az “ISIS” teljes mértékben ellentmond a Korán alapvető utasításainak, amelyek a vallási türelmet és flexibilitást irányozzák elő: *“Nektek megvan a magatok vallása és nekem is megvan a saját vallásom.”* (109:6) Majd hozzáteszi, hogy *“Az Igazság az Uratoktól származik! Aki akar az higgyen! Am, aki akar az legyen hitetlen”* (18:29). Ez a vers, amely egyben igen releváns erkölcsi utasítás is, - azt is magába foglalja, hogy az ember életének elbírálója, tetteinek függvényében Isten, kit jóként, kit rosszként ítél meg, de ennek a feladatkörnek nem lehet az ember a kivitelezője. Ennek értelmében tilos hitehagyottként definiálni másokat, és szankciókat alkalmazni velük szemben, mivel *“Nincs kényszer a vallásban!”* (2:256)

Témavezető: Dr. Szilárdi Réka, egyetemi adjunktus

---

ciája, és politikai érdekeinek keresztmetszetében elhelyezkedő erőszakos ideológiája strukturálódik, hasonlóképpen kell a tálibok szélsőséges tetteit is exponálni, és markánsan meghatározni, hogy az iszlám értékeitől, hitvallásától messze eltérnek, ezért azonosságot keresni megint csak inadekvát megközelítés. Hasonlóképpen nyilatkozott Rostoványi is, az “ISIS” és az iszlám meg nem kérdőjelezhető különállásáról: *“Erre nagyon röviden, és határozottan lehet válaszolni, semennyire (‘ISIS’ és az iszlám kapcsolatára érve). Tehát jól lehet, a szervezet nevében ott szerepel az iszlám szó, annak, amit az ‘Iszlám Állam’ valójában képvisel, és valójában elkövet, vajmi csekély köze van az iszlámhoz. Tehát egy olyan, alapvetően politikai jellegű tevékenységet folytató szervezetről van szó, amely saját céljainak érdekében felhasználja az iszlámot, annak egy sajátos interpretációját, aminek viszont, az igazi, eredeti iszlámhoz, az égedta egy világon semmi köze sincsen.”* Rostoványi Zsolt: *Az arab tavasz jelene.* (Összefoglaló riport). Előadás, a Dialógus Platform szervezésében, 2014.10.30. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=w3utnBTyrno> Letöltés: 2014.12.20.

Szakirodalom és forrásjegyzék

ABBŪD, Šālih ibn ‘Abd Allāh: *Aqīdat al-shaykh Muḥammad ibn ‘Abd al-Wahhāb al-salafīyah wa-atharuhā fī al-‘ālam al-Islāmī* (2 v.) Editon: al-Ṭab‘ah 4., al-Madīnah al-Munawwarah : al-Jāmi‘ah al-Islāmīyah, 2006.

ABŪ MIKHNAF: *Kitāb Maqtal al-Husayn*. Fordította: Hamid Mavani. Online: <http://www.sicm.org.uk/knowledge/Kitab%20Maqtal%20al-Husayn.pdf>

ABŪ ‘UBAYD - HARRĀS, Muḥammad Khalīl (ed.): *Kitāb al-amwāl*. Al-Qāhirah, Maktabat al-Kullīyāt al-Azharīyah, 1968.

ABŪ YŪSUF: *Kitāb al-Kharāj*. Beirut, Dar al-Ma‘rifā, [é.n.]

AFP: *Comment l’Etat islamique est devenu le groupe terroriste le plus riche au monde*. Africa Presse, 2014.09.18. Online: <http://www.africapresse.com/comment-letat-islamique-est-devenu-le-groupe-terroriste-le-plus-riche-au-monde/#sthash.DiZORL4e.dpbs>

Agence France-Presse: *Pakistan: les talibans disent avoir voulu «faire vivre leur souffrance» à l’armée*. Le Huffington Post, 2014.12.16. Online: http://quebec.huffingtonpost.ca/2014/12/16/attaque-ecole-pakistan-taliban-souffrance-armee_n_6332900.html

AHMED, Akbar: *Why are European Muslims Joining ISIS? –Huffington Post*. Journey into Europe. 2014.11.19. Online: <http://journeyintoeurope.com/2014/11/19/why-are-european-muslims-joining-isis-huffington-post/>

AHMED, Nafeez: *How the west created the Islamic State*. 2014.09.11. Online: <https://medium.com/@NafeezAhmed/how-the-west-created-the-islamic-state-dbfa6f83bc1f>

AL-ANI, Salman Hassan - TEL, Shadia Ahmad: Ibn Taymiyyah - *Kitab Al-Iman. Book of Faith*. Kuala Lumpur, Islamic Book Trust, 2009

AL-ALAWI, Irfan - SCHWARTZ, Stephen: *Saudi King’s Reform Step vs. Crown Prince’s Ambitious Wahhabism*. The Weekly Standard, 2012.01.03. Online elérhető: http://www.weeklystandard.com/blogs/saudi-king-s-reform-step-vs-crown-prince-s-ambitious-wahhabism_615104.html?nopager=1

ALLAM, Shawki: *The Ideological Battlefield. Egypt’s Dar al- Iftaa Combats Radicalization*. Dar Al-Ifta, 2014

ALLEN, Charles: *God’s Terrorists: The Wahhabi Cult and the Hidden Roots of Modern Jihad*. Da Capo Press; 1st Da Capo Press Ed edition, 2006.

ALI, Omar: *Anbar Tribal Leader: Maliki is ‘More Dangerous’ Than ISIS*. Rûdaw, 2014. 06.07. Online: <http://rudaw.net/english/interview/06072014>

ALGAR, Hamid: *Wahhabism: A Critical Essay*. NY, Islamic Publications International, 2002.

ANDERSON, Tim: *More analysis on the farce that is the War on ISIS*. In Gaza, 2014.10.11. Online: <http://ingaza.wordpress.com/2014/10/11/more-analysis-on-the-farce-that-is-the-war-on-isis/>

BADAWI, Elsaid M. - HALEEM, Muhammad Abdel: *Arabic-English Dictionary Qur’anic usage*. Leiden-Boston, Brill, 2008

AZAM, Eric: *Esclaves sexuelles: Daech fournit le mode d’emploi*. LE, 2014.12.12. Online: <http://www.fait-religieux.com/le-ciel-peut-attendre-par-eric-azan/2014/12/12/esclaves-sexuelles-daech-fournit-le-mode-d-emploi>

BAŞARAN, Ezgi: *I’ĀD’in ana yaratıcısı ABD’dir*. Radikal, 2014.09.01. Online: <http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=haberyazdir&articleid=1210125>

BEAUCHAMP, Zack: *The real roots of Iraq's Sunni-Shia conflict*. Vox, 2014.06.20. Online: <http://www.vox.com/2014/6/20/5827046/who-are-sunnis-who-are-shias>

BERMAN, Paul: *Terror and Liberalism*. W W Norton & Company. 2003.

BOGHANI, Priyanka: *In Their Own Words: Sunnis on Their Treatment in Maliki's Iraq*. Frontline, 2014.10.28. Online: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/iraq-war-on-terror/rise-of-isis/in-their-own-words-sunnis-on-their-treatment-in-malikis-iraq/>

BLAIR, David – SPENCER, Richard: *How Qatar is funding the rise of Islamist extremists*. The Telegraph, 2014.09.20. Online: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/qatar/11110931/How-Qatar-is-funding-the-rise-of-Islamist-extremists.html?fb>

BLASCHKE, Björn: *Die reichste Terrorgruppe der Welt*. Tagesschau, 2014.06.23. Online: <http://www.tagesschau.de/ausland/hintergrund-isis-102.html>

Biden: Our Allies in the ME Funded and Nurtured ISIS. Harvard Kennedy School, 2014.10.02. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=7xQ2HxD3nUM>

BROWN, W. Norman: *A Comparative Translation of the Arabic Kalīla Wa-Dimna, Chapter VI*. In.: Journal of the American Oriental Society. American Oriental Society, 1922.

BRZEZINSKI, Zbigniew: *The Grand Chessboard: American Primacy And Its Geostrategic Imperatives*. Basic Books; 1St Edition edition, London, 1998.

CAREY, Glen - AL-ANSARY, Khalid: *Al-Qaeda Offshoot Seizes Iraq's Second City in Threat to Maliki*. Bloomberg, 2014.06.10. Online: <http://www.bloomberg.com/news/2014-06-10/militants-capture-mosul-airport-in-iraq-skynews-arabia-says.html>

CHOMSKY, Noam: *Clash of Civilizations?* Online: <http://www.india-seminar.com/2002/509/509%20noam%20chomsky.htm>

CHOMSKY, Noam: *Owl of Minerva's View: ISIS and Our Times*. Truth-Out, 2014.09.15. Online: http://www.truthout.org/opinion/item/26000#14152867857491&action=collapse_widget&id=6415549

CHOMSKY, Noam: *The Leading Terrorist State*. Truth-Out, 2014.10.03. Online: http://truth-out.org/opinion/item/27201-the-leading-terrorist-state%2314152776554231&action=collapse_widget&id=5114296#14154775215611&action=collapse_widget&id=9048558

CHOMSKY, Noam: *The Worlds Greatest Terrorist Campaign*. In These Times, 2014.11.03. Online: http://inthesetimes.com/article/17311/noam_chomsky_the_worlds_greatest_terrorist_campaign

COCKBURN, Alexander – CLAIR, Jeffrey St.: *Zbigniew Brzezinski: How Jimmy Carter and I started the Mujahideen?* Counterpunch, 1998.01.15. Online: <http://www.counterpunch.org/1998/01/15/how-jimmy-carter-and-i-started-the-mujahideen/>

COOK, David: *Understanding Jihad*. London, University of California Press, 2005.

COOK, Michael: *On the Origins of Wahhābism*. In.: Journal of the Royal Asiatic Society, 3. Series, Vol. 2, No. 2, Cambridge, Cambridge University Press.

COOK, Michael: *Forbidding wrong in Islam*. Themes in Islamic History (Book 3). Cambridge, Cambridge University Press, 2003.

CORBETT, James: *The Islamic State: Who Is ISIS? An Open Source Investigation*. Global Research, 2014.09.07. Online: <http://www.globalresearch.ca/the-islamic-state-who-is-isis-an-open-source-investigation/5400029?print=1>

CORDIER, Bruno De: *'Pan-Islamism' as a form of 'alter-globalism'?* *Hizb Ut-Tahrir and the Islamic Khilafah State*. In: CLARKE, Matthew: *Handbook Of Research On Development And Religion*. Northampton, Edward Elgar Publishing, 2013.

CROOKE, Alastair: *You Can't Understand ISIS If You Don't Know the History of Wahhabism in Saudi Arabia*. *The World Post*, 2014.08.27. Online elérhető: http://www.huffingtonpost.com/alastair-crooke/isis-wahhabism-saudi-arabia_b_5717157.html

CROOKE, Alastair: *Middle East Time Bomb: The Real Aim of ISIS Is to Replace the Saud Family as the New Emirs of Arabia*. *The World Post*, 2014.09.02. Online elérhető: http://www.huffingtonpost.com/alastair-crooke/isis-aim-saudi-arabia_b_5748744.html

CRONE, Patricia: *Medieval Islamic Political Thought. (New Edinburgh Islamic Surveys)* Edinburgh, Edinburgh University Press, 2006

Dar al-Ifta: *Dar al- Iftaa issued a new report on QGIS's infringements against woman under the cover of Islam*. Dar al-Ifta. Online: <http://eng.daralifta.org/foreign/ViewArticle.aspx?ID=628&CategoryID=1>

DESILVER, Drew: *World's Muslim population more widespread than you might think*. Pew Research Center, 2013.06.07. Online: http://www.pewresearch.org/fact-tank/2013/06/07/worlds-muslim-population-more-widespread-than-you-might-think/?utm_content=buffer3c6ff&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer#utm_content=buffercbe81

DEYOUNG, Karen: *Al-Qaeda leader Zawahiri seeks to end infighting among Syrian militants*. National Security, *The Washington Post*, 2014.01.23. Online: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/al-qaeda-leader-zawahiri-seeks-to-end-infighting-among-syrian-radicals/2014/01/23/05c80874-8451-11e3-8099-9181471f7aaf_story.html

DODGE, Toby: *Can be saved Iraq?* *Survival: Global Politics and Strategy*. London, Routledge, 2014.

DORRIEN, Gary: *Imperial Designs: Neoconservatism and the New Pax Americana*. Routledge, NY, 2004.

AL-DUHAILAN, Abdullah - THIAB, Rahma - AL-HAYEK, Shaden: *Saudi poll to reveal public's level of sympathy for IS*. *Al-Monitor*, 2014.07.22. Online elérhető: <http://www.al-monitor.com/pulse/politics/2014/07/saudi-families-refuse-condolences-isis-position.html>

DUMONT, Julia: *Irak: Nouri Al-Maliki, fin de règne d'un Premier ministre autoritaire*. *Géopolis*, 2014.08.12. Online: <http://geopolis.francetvinfo.fr/nouri-al-maliki-fin-de-regne-dun-premier-ministre-autoritaire-40663>

EISENSTADT, Michael - WHITE, Jeffrey: *An Enhanced Train-and-Equip Program for the Moderate Syrian Opposition: A Key Element of U.S. Policy for Syria and Iraq*. *Policy Analysis*. The Washington Institute, 2014.07.08. Online: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/an-enhanced-train-and-equip-program-for-the-moderate-syrian-opposition>

ELIAS, Abu Amina: *Islam rejects the call of ISIS to murder civilians*. *Faith in Allah*, 2014.09.24. Online: <http://www.faithinallah.org/islam-rejects-the-call-of-isis-to-murder-civilians/>

FODOR, István: *Az iszlám politikaelmélete az "arab tavasz" tükrében*. In.: Gulyás Martin (szerk.): *Studia Vincentiana. Szent Vince Szakkollégium Válogatott Tanulmányok*. 1/2014. Piliscsaba.

FORD, Glen: *Le plan d'Obama pour attaquer la Syrie, sous couvert de la lutte contre l'EIL (BAR)*. L'Info Alternative, 2014.09.10. Online: http://www.alterinfo.net/Le-plan-d-Obama-pour-attaquer-la-Syrie-sous-couvert-de-la-lutte-contre-l-EIIL-BAR_a106122.html

FIERRO, Maribel - TOLAN, John: *The legal status of Dimmī-s in the Islamic west (second/eighth-ninth/fifteenth centuries)*. Religion and law in medieval Christian and Muslim societies, 1. Turnhout, Brepols, 2013

FITZPATRICK, Coeli – WALKER, Adam Hani: *Muhammad in History, Thought and Culture [2 volumes]: An Encyclopedia of the Prophet of God*. California, ABC-CLIO, 2014.

FRISCH, Hillel – INBAR, Efraim: *Radical Islam and International Security*. London, Routledge Taylor & Francis Group, 2008

GATES, Robert M.: *From the Shadows: The Ultimate Insider's Story of Five Presidents and How They Won the Cold War*. Simon & Schuster (annotated edition), NY, 2007.

GARDNER, Frank: *How vital is Syria's Tartus port to Russia?* BBC, 2012.06.27. Online: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-18616191>

GATES, Robert M.: *Duty: Memoirs of a Secretary at War*. Knopf; First Edition, NY, 2014.

GARDNER, Frank: *'Jihadistan': Can Isis militants rule seized territory?* BBC News, 2014.07.08. Online: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28222872>

GELLMAN, Barton: *Keeping the U.S. First; Pentagon Would Preclude a Rival Superpower*. The Washington Post, 1992.03.11. Online: <http://www.yale.edu/strattech/92dpg.html>

GIBB, H.A.R.: Constitutional Organization. In.: KHADDURI, Majid - LIEBESNY, Herbert J. (szerk.): *Law in the Middle-East*. Washington, D.C., 1955.

GORDON, Michael R. – SCHMITT, Eric: *Saudi Arabia Will Grant U.S. Request for Anti-ISIS Training Program*. The New York Times, 2014.09.10. Online: http://www.nytimes.com/2014/09/11/world/middleeast/saudi-arabia-isis.html?_r=0

GULMOHAMAD, Zana Khasraw: *The Rise and Fall of the Islamic State of Iraq and Al-Sham (Levant) ISIS*. Global Security Studies, Spring 2014, Volume 5, Issue 2

GUTMAN, Roy: *Biden continues to apologize; first Turkey, now UAE*. McClatchy DC, 2014.10.06. Online: http://www.mcclatchydc.com/2014/10/06/242222_biden-continues-to-apologize-first.html?rh=1

HAARETZ: *Senior Iran official: Israel's Mossad created ISIS*. Haaretz, 2014.11.04. Online: <http://www.haaretz.com/news/middle-east/1.624626>

HAFIZ, Yasmine: *ISIS Destroys Jonah's Tomb In Mosul, Iraq, As Militant Violence Continues*. The Huffington Post, 2014.07.25. Online: http://www.huffingtonpost.com/2014/07/25/isis-jonah-tomb_n_5620520.html

HAMEL, Ian: *Le wahhabisme peut-il devenir l'islam majoritaire?* Oumma, 2008.02.19. Online: <http://oumma.com/Le-wahhabisme-peut-il-devenir-1>

Hizb ut Tahrir: *Islamic Thought*. London, Khilafah Publications, [é.v.]

Hizb at-Tahrīr: *Hizb ut-Tahrir rejects ISIS' declaration of Khilafah*. 5 Pillarz, 2014.07.02. Online: <http://www.5pillarz.com/2014/07/02/leading-members-of-hizb-ut-tahrir-reject-isis-declaration-of-khilafah/>

HUNTINGTON, Samuel: *Vietnam Reappraised*, 6.1 INT'L SECURITY, 14. (Summer 1981)

HUNTINGTON, Samuel: *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. NY, Simon & Schuster, 1996.

HUSAIN, Ṭāhā : *al-Fitna al-kubrā*. Dār al-Ma'ārif, 1968.

AL-IBRAHIM, Fouad: *Why ISIS is threat to Saudi Arabia: Wahhabism's deffered promise*. Al-Akhbar, 2014.08.22. Online: <http://english.al-akhbar.com/node/21234>

IFTIKHAR, Arsalan: *Let's Call ISIS "The Un-Islamic State"* The Islamic Montly, 2014.08.20. Online: <http://www.theislamicmonthly.com/lets-call-isis-the-un-islamic-state/>

KANDRA, Deacon Greg: *Report from Iraq: families throwing children from a mountain to keep them from terrorists* Patheos, 2014.08.06. Online: <http://www.patheos.com/blogs/deaconsbench/2014/08/report-from-iraq-families-throwing-children-from-a-mountain-to-keep-them-from-terrorists/#ixzz39nZBxMlj>

KEPEL, Gilles: *Jihad: Expansion et déclin de l'islamisme*. Gallimord, 2000.

KISSINGER, Henry: *Kínáról*. Antall József Tudásközpont, Bp. 2014.

KHASHOGGI, Jamal: *Plotting a conspiracy on the run*. Al Arabiya, 2014.08.17. Online: <http://english.alarabiya.net/en/views/news/middle-east/2014/08/17/Plotting-a-conspiracy-on-the-run.html>

KHOURY, Yara El: *Le premier Etat saoudien (1745-1818.)* Les clés du Moyen-Orient, 2014.04.16. Online: <http://www.lesclesdumoyenorient.com/Le-premier-Etat-saoudien-1745-1818.html>

KIRKPATRICK, David D.: *ISIS' Harsh Brand of Islam Is Rooted in Austere Saudi Creed*. The New York Times, 2014.09.24. Online: <http://www.nytimes.com/2014/09/25/world/middleeast/isis-abu-bakr-baghdadi-caliph-wahhabi.html>

KREMER, Alfred von: *Culturgeschichte des Orients unter des Chalifen*. Wien, Braumüller, 1875.

JAMBET, Christian: *Qu'est-ce que la philosophie islamique?* Paris, Gallimard, coll. Folio essais, 2011.

LAOUST, Henri: *Essai sur les doctrines sociales et politiques de Takī-d-Dīn Ahmad b. Taimīya: canoniste hanbalite, né à Harrān en 661/1262, mort à Damas en 728/1328*. Cairo, l'Institut français d'archéologie orientale, 1939.

LAOUST, Henri: *Quelques opinions sur la théodicée d'Ibn Taimīya*. Mélanges Maspero, Cairo, l'Institut français d'archéologie orientale, 1940.

LEFÉBURE, Anaïs: *Kurdistan: le PKK, grand gagnant de la lutte contre l'État islamique*. Jol Press, 2014.09.17. Online: <http://www.jolpress.com/kurdistan-pkk-grand-gagnant-lutte-contre-etat-islamique-irak-article-827971.html>

Le Figaro: *Le trafic de femmes, une source de revenus pour Daech*. 2014.11.06. Online: <http://www.lefigaro.fr/international/2014/11/06/01003-20141106ARTFIG00119-le-traffic-de-femmes-une-source-de-revenus-pour-daech.php>

LEWIS, Jessica: *The Terrorist Army Marching on Baghdad*. The Wall Street Journal, 2014.06.12. Online: <http://online.wsj.com/articles/jessica-lewis-the-terrorist-army-marching-on-baghdad-1402614950>

LOCK, Helen: *How Isis became the wealthiest terror group in history*. The Independent, 2014.09.15. Online: <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/how-isis-became-the-wealthiest-terror-group-in-history-9732750.html>

LUMBAR, Joseph E.B.: *The Decline of Knowledge and the rise of Ideology in the Modern Islamic World*. In: LUMBAR, Joseph E.B.: *Islam, Fundamentalism, and the Betrayal of Tradition: Essays by Western Muslim Scholars*. Canada, World Wisdom, Inc., 2004

MAGNAN, Pierre: *Irak-Syrie: le mythe du califat pour faire tomber les frontières*. Géopolis, 2014.06.20. Online: <http://geopolis.francetvinfo.fr/irak-syrie-le-mythe-du-califat-pour-faire-tomber-les-frontieres-37603>

MAGYARICS, Tamás: *Az Egyesült Államok külpolitikájának története*. Antall József Tudásközpont, Bp. 2014.

MARKOE, Lauren: *Muslim Scholars Release Open Letter To Islamic State Meticulously Blasting Its Ideology*. The Huffington Post, 2014.09.24. Online:

http://www.huffingtonpost.com/2014/09/24/muslim-scholars-islamic-state_n_5878038.html

MARTIN, Richard C.: *Encyclopedia of Islam and the Muslim World*. Macmillan Reference USA, Thomson Gale, 2003.

MARZ, Rasim: *Die ISIS und die Kalifatsfrage - Eine historische Analyse*. Marzioglu, 2014.09.28. Online: <http://marzioglu.wordpress.com/2014/09/28/die-isis-und-die-kalifatsfrage-eine-historische-analyse/>

MĀWARDĪ, ‘Alī Ibn-Muhammad: *Al- aḥkām as-sultānīya wa-’l-walāyāt ad-dīnīya*. Dār al-Kutub al-‘Ilmīya, 1990.

MCELROY, Damien: *Iraq's Nouri al-Maliki 'copies Saddam Hussein'*. Telegraph, 2007.09.28. Online: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1564500/Iraqs-Nouri-al-Maliki-copies-Saddam-Husseini.html>

MCVEIGH, Karen: *Female British Muslims just as vulnerable to radicalisation as men, study shows*. The Guardian, 2014.10.15. Online: <http://www.theguardian.com/world/2014/oct/15/female-british-muslims-vulnerable-radicalisation-men>

MELCHIOR, Jillian Kay: *ISIS Tactics Illustrate Social Media's New Place in Modern War*. TC, 2014.10.15. Online: <http://techcrunch.com/2014/10/15/isis-tactics-illustrate-social-medias-new-place-in-modern-war/>

MEMON, Muhammad Umar: *Ibn Taimīya's struggle against popular religion : with an annotated translation of his Kitāb iqtidā’ aṣ-ṣīrāt al-mustaquīm mukhālafat aṣḥāb al-jaḥīm*. Mouton, The Hague, 1976.

NALAPAT, Madhaw: *Al Qaeda finds base in India, Modi is on its radar*. The Sunday Guardian, 2014.03.29. Online: <http://www.sunday-guardian.com/news/al-qaeda-finds-base-in-india-modi-is-on-its-radar>

NÓGRÁDI György: *Válságövezetek*. Előadás, a Dialógus Platform szervezésében, 2014.09.09. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=qUpjoBPgh58>

Open Letter to Al-Baghdadi. Online: <http://lettertobaghdadi.com/index.php>

On Islam: *‘Un-Islamic State’ is Slur to Islam, UK Muslims*. On Islam, 2014.09.14. Online: <http://www.onislam.net/english/news/europe/477435-un-islamic-state-is-slur-to-islam-uk-muslims.html>

PANETTA, Leon – NEWTON, Jim: *Worthy Fights: A Memoir of Leadership in War and Peace*. USA, Penguin Press HC, 2014.

PANKHURST, Reza: *The Inevitable Caliphate?: A History of the Struggle for Global Islamic Union, 1924 to the Present*. C Hurst & Co Publishers Ltd, London, 2013.

PIGNON, Tatiana: *Grande Discorde (Al-Fitna Al-Kubrâ) 655-661*. Online: <http://www.lesclesdumoyenorient.com/Grande-Discorde-al-fitna-al-kubra.html>

PILLAR, Paul R. : *Obama's Much-Conflicted Syrian Policy*. Consortiumnews, 2014.10.14. Online: <http://consortiumnews.com/2014/10/14/obamas-much-conflicted-syrian-policy/>

PLEITGEN, Frederik: *Author's journey inside ISIS: They're 'more dangerous than people realize'*. CNN, 2014.12.25. Online: http://edition.cnn.com/2014/12/22/world/meast/inside-isis-juergen-todenhoefer/index.html?hpt=hp_c1

Policy Report: *The Crisis in Iraq. An Analysis of the Islamic State of Iraq and Levant (ISIL) with U.S. Policy Recommendations in Iraq*. UMAA-Advocacy, 2014. 06.

POLYCHRONIOU, C.J.: *Chomsky: U.S. Spawned a Fundamentalist Frankenstein*. Muslim Village, 2014.10.11. Online: <http://muslimvillage.com/2014/10/11/58383/chomsky-u-s-spawned-a-fundamentalist-frankenstein/>

- REDISSI, Hamadi: *Le Pacte de Nadjd. Comment l'islam sectaire est devenu l'islam*. Paris, Seuil, 2007.
- ROSENTHAL, E.I.J.: *Political Thought in Medieval Islam*. NY, Cambridge University Press; Reissue edition, 2009.
- ROSINY, Stephan: *Kulturen und Religionen*. BPB, 2013.01.02. Online: <http://www.bpb.de/izpb/156585/kulturen-und-religionen?p=all>
- Rostoványi Zsolt: *Az arab tavasz jelene*. (Összefoglaló riport). Előadás, a Dialógus Platform szervezésében, 2014.10.30. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=w3utnBTyrno>
- RIVER, Charles: *The Islamic State of Iraq and Syria: The History of ISIS/ISIL*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014.
- RUPP, Horst F. - HUIZING, Klass: *Religion im Plural*. Königshausen u. Neumann, 2011
- SADEQ, Mohammad: *Book Review by Mohammad Sadeq: The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. March 2002. Online: http://www.mohammadsadiq.com/News_Pages/Book%20review_10-11-09.htm
- AL-SA'DI, 'Allāmah 'Abd al-Raḥmān: *An Explanation of Muhammad ibn Abd al Wahhab's Kitab al Tawhid*. Al-Hidaayah Publishing & Distribution, 2003.
- SAID, Edward: *The Clash of Ignorance*. The Nation (NY) vol. 273, no. 12. (October 22, 2001.)
- SCHOEN, Doug: *President Obama Lays Out His Strategy To Destroy ISIS On Eve of 9/11*. Forbes, 2014.09.10. Online: <http://www.forbes.com/sites/dougschoen/2014/09/10/president-obama-lays-out-his-strategy-to-destroy-isis-on-eve-of-911/>
- SEN, Amartya: *Democracy as a Universal Value*. In.: *Journal of Democracy* 10 (3) 1999.
- SHAMDEEN, Nawzat: *The Islamic State's new money-making business: Auction off homes it stole*. Your Middle East, 2014.10.10. Online: http://www.yourmiddleeast.com/business/the-islamic-states-new-moneymaking-business-auction-off-homes-it-stole_27152
- SHANDAB, Māzin: *Dā'ish, dirāsah akādīmīyah waṣṣṭīyah taḥlīlīyah ḥawla māḥīyat Dā'ish, nash'atuh, irḥābuh, aḥdāfuh, istrātījīyatuh*. Bayrūt, al-Dār al-'Arabīyah lil-'Ulūm - Nāshirūn, 2014.
- SIMON Róbert: *Orientalista Kelet-Közép-Európában. Válogatott tanulmányok*. Szombathely, Savaria University Press, 1996
- SOURDEL, Dominique: *La biographie d'Ibn al-Muqaffā' d'après les sources anciennes*. Arabica 1, 1954
- SLY, Liz: *Al-Qaeda disavows any ties with radical Islamist ISIS group in Syria, Iraq*. Middle-East, The Washington Post, 2014.02.03. Online: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/al-qaeda-disavows-any-ties-with-radical-islamist-isis-group-in-syria-iraq/2014/02/03/2c9afc3a-8cef-11e3-98ab-fe5228217bd1_story.html
- STANSFIELD, Gareth: *The Islamic State, the Kurdistan Regio and the future of Iraq: assessing UK policy options*. In: *International Affairs*, Volume 90, Issue 6, 2014.
- STEINBERG, Guido: *Religion und Staat in Saudi-Arabien: die wahhabitischen Gelenhrten 1902-1953*. Würzburg, Ergon, Auflage: 1., 2002
- SPARK, Joseph: *ISIS Taking Over the Middle East: The Rise of Middle Eastern Supremacy-ISIS/ISIL*. CreateSpace Independent Publishing Platform; 1 edition
- TYAN, Émile: *Institutions du droit public musulman*. Vol. I. *Le Califat*, Vol. II. *Sultanat et Califat*. Paris, 1954, 1957.

TYLER, Patrick E.: *U.S. Strategy Plan Calls for Insuring No Rivals Develop: A One-Superpower World*. The New York Times, 1992.03.08. Online: <http://work.colum.edu/~amiller/wolfowitz1992.htm>

The ISIS Threat: The Rise of the Islamic State and their Dangerous Potential. Providence Research Publishing; 1 edition, 2014.

UPRIGHT, Ed - FIAZ, Faizan: *Taliban Gunmen Kill 132 Children in Attack on Pakistani Army School*. Vice News, 2014.12.16. Online: https://news.vice.com/article/taliban-gunmen-kill-84-children-in-attack-on-pakistani-army-school?utm_source=vicenewsfb

AL-UTHAYMIN, Muhammad bin (ed.) - ABDUL-WAHHAB, Muhammad bin: *Commentary on the Three Fundamental Principles of Islam*. Riyadh, Darussalam, 2009.

WAHBA, Wafaa H.: *The Ordinances of Government: A Translation of al-Ahkam al-Sultaniyya w'al-Wilayat al-Diniyya*. Center for Muslim Contribution to Civilization, London, Garnet Publishing Ltd. 1996.

WALKER, Tim: *9/11 anniversary: Barack Obama unveils 'degrade and ultimately destroy' strategy against Isis*. The Independent, 2014.09.11. Online: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/barack-obama-unveils-strategy-against-isis-on-eve-of-911-anniversary-9725005.html>

WLASH, Colleen: *Al-Qarawee: The rise of ISIS*. Radcliffe Institute for Advanced Study Harvard University, Harvard Gazette, 2014.08.06. Online: <https://www.radcliffe.harvard.edu/news/in-news/rise-isis>

WAARDENBURG, Jacques: *Islam: Historical, Social, and Political Perspectives*. Berlin-NY, Walter De Gruyter Inc, 2002

WOOD, Ramsay: *Kalila and Dimna: Fables of Friendship and Betrayal*. London, Saqi Books, 2008

YASIN, Muhammad Naim (ed.): *Ibn Taymiyyah: Book of Emaan. According to the classical works of Shaikhul-Islam*. 5-6. London, Al-Firdous, [é.n.]

YATE, Asadullah: *Al-Ahkam Al-Sultaniyya: The Laws of Islamic Governance*. London, Ta-Ha Publishers, 1996.

ZAHID, Ishaq: *Glossary of Islamic Terms*. Online: <http://www.islam101.com/selections/glossaryEF.html>

ZAKĪ, Ahmad (ed.): *Ibn al-Muqaffa': Al-Adab al-ṣaghīr*. Princeton University Arabic collection, Alexandria, 1911.

ZANATY, Anwer Mahmud: *Glossary of Islamic Terms. English-Arabic*. TheVista, 2006.

ZOLONDEK, Leon: *Book XX of Al-Ghazālī's Ihyā' 'Ulūm al-Dīn*. Leiden, E. J. Brill, 1963.